

İHLAMUR

72

kasım 2018

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi Yıl 10 ISSN 1309-9361 18 TL



Ruhum yağmur yağmur göğşe çekilir;
-İhlamurlar çiçek açtığı zaman! ...

BAHATTİN KARAKOÇ - ŞENER AKSU - MURAT YURDAKUL - BÜNYAMİN DURALI - YUSUF KOŞAR - BURHAN KÂZİM ÇALIK
TURGUT GÜLER - EZGİ FATMA AÇIKGÖZ - ENES ŞENGÖNÜL - CEMAL KARSAVRAN - BURAK AKDAĞ - GÜLÇİN YAĞMUR AKBULUT
MUSTAFA BİLGÜCÜ - MEHMET ALİ KALKAN - UĞUR OZAN ÖZEN - ABDULLAH MOLLAOĞLU - ZAFER SARAÇ - MAHMUT DEMİRER

- | | | | |
|----|--|----|---|
| 2 | İhlamlar Çiçek Açtığı Zaman II
Bahattin KARAKOÇ | 31 | Esir Gözlerde Uçuşurken Hayaller
Cemal KARSAVRAN |
| 4 | Şairleri Anlamak Üzerine III
Şener AKSU | 32 | Dik Hoca
Burak AKDAĞ |
| 7 | Yalnızlık Şarkısı
Murat YURDAKUL | 37 | Yaprak Dökümü
Gülçin Yağmur AKBULUT |
| 8 | İnsancıl'daki Kan Kaybı
Bütün Hızıyla Sürüyor
Bünamin DURALI | 38 | Ekmeğimle Oynanırken
Mustafa BİLGÜCÜ |
| 16 | Halep Kızı
Burhan Kâzım ÇALIK | 41 | Bir Nefeste
Mehmet Ali KALKAN |
| 17 | On Yedi Gün VII
Yusuf KOŞAR | 42 | Zeki Mumcu ve Ankara Kitabevi
Uğur Ozan ÖZEN |
| 25 | Süt Tenceresi
Ezgi Fatma AÇIKGÖZ | 46 | Keşiş ve Derviş
Abdullah MOLLAOĞLU |
| 28 | Sarı Kulübe
Enes ŞENGÖNÜL | 60 | İran Seyahatnamesi
Zafer SARAÇ |
| | | 64 | Kristina
Mahmut DEMİRER |

İhlamur Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi - 2018 - ISSN:1309-9361 Kuruluş:04.04.2009

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: HAKAN SARI hakansari@ihlamur.com.tr

Genel Koordinatör: FATMA SARI fatmasari@ihlamurdergisi.com - **Tasarım:** İHLAMUR

Basım: ATALAY MATBAACILIK "Sertifika No: 15689"

İletişim: Fatih Mah. Şato Evler A Blok No:17 Bünyan/KAYSERİ - 0535 550 0005 - bilgi@ihlamurdergisi.com

HESAP BİLGİLERİ: T. ZIRAAT BANKASI IBAN: TR 1600 0100 0160 4203 8407 5006 (HAKAN SARI ADINA)

YILLIK
ABONELİK
120TL



İLKSÖZ

Hakan SARI

İhlamur Dergisi olarak yola ilk çıktığımızda yine bir ıhlamur şiiriyle misafir etmiştik Türk Edebiyatının Dedekorkut'u Bahaettin KARAKOÇ'u ve bu sayımızda ebediyete intikaline (17.10.2018) tanıklık ediyoruz bir başka ıhlamur şiiriyle, rahmet niyazıyla... İhlamur elbet üzerine düşen vefa görevini yerine getirecek ve özel sayı, dosya vs. hazırlayacaktır ancak üstadın ani gidişi üzerine bu sayımızda kapağa taşımak ve ilk sayımızda olduğu gibi İhlamur şiirine yer vermekle yâd ediyoruz.

Alışmak istemiyoruz dergilerin kapanma haberine, fakat günümüz ekonomik şartları dergileri içinden çıkılmaz bir hale sürüklüyor. Dergilerle başlayan kapanma haberleri yayınevleri, kitabevleri derken artık yayın dağıtım şirketlerinin kapanma haberine dönuştü. Bir an önce tedbir alınmazsa bu işin sonu nereye varır malum...

Güzel şeyler de olmuyor değil. KOÇTAŞ ve Herkese Kitap Vakfı iş birliğiyle Bünyan Köprübaşı Yakup Atilla İlk/Ortaokuluna yapılan kütüphanenin açılışı; İlçe Milli Eğitim Müdürü Serdal ÇELİK, Koçtaş Genel Müdürü Alp Önder ÖZPAMUKÇU ve Herkese Kitap Vakfı Başkanı Bülent ŞENVER'in katılımlarıyla gerçekleştirildi.

Sayın Şenver'in konuşmasından bir anekdot olarak, yapılan bir ankette, Türkiye'nin ihtiyaç listesinde kitabın 235. sırada olduğunu ve "kitaptan daha çok ihtiyaç duyulan neler var" diye baktığında gördüğü şeyin 'darbeli matkap' olduğunu ilgisine not düşelim.

Bu çoraklaşan edebiyat ortamında içinizi ısıtacak, kokusuyla gönlünüzü ferahlatacak bir İHLAMUR'la sizi selamlıyor kitabın darbeli matkaptan daha çok ihtiyaç duyulduğu günler diliyoruz.



IHLAMURLAR ÇİÇEK AÇTIĞI ZAMAN - II

Bahattin KARAKOÇ

Bilirsin ki burda değilim artık
Ihlamurlar çiçek açtığı zaman! ...
Gelir benim yüreğimde toplanır,
Dağların üstünden sıyrılan duman.
Bir yanım mosmordur, bir yanım beyaz,
Bir yanım karakış, bir yanım ilk yaz.
Can evime bakışların saplanır;
-Ihlamurlar çiçek açtığı zaman! ...

Ihlamurlar çiçek açtığı zaman;
Ne sen gurbetçisin, ne ben sılacı.
Senden gayrısına bakmam mümkün mü;
Gözlerimi esir alan dağlardan.
Kapımı üç defa çalan postacı
“Adresinde yok! ” Diye notlar düşer,
Eski adresimde bir hüznün eser;
-Ihlamurlar çiçek açtığı zaman! ...

Eski adresimse kurumuş bir gül,
Gizemli bir ıtır, domur domur kan,
Yaba yaba yelde savrulur gönül,
Firkatli turnalar geçer uzaktan.
Dalgınlığım debimetre tanımaz,
Başım çarpar bir gemi bordasına
Düşerim bir girdabın ortasına
-Ihlamurlar çiçek açtığı zaman! ...

Birden bezeklenir sevda haritam,
İhlamurlar çiçek açtığı zaman...
Lâleler toplarım ben tutam tutam,
Bizim için çalar kıvrak bir keman.
Gök papatya, yer ise lâle bahçesi,
Aşka ışık dokur kuşların sesi.
Seninle hep aynı yerde oluruz;
-İhlamurlar çiçek açtığı zaman! ...

Kumaşı eprimiş üç mevsim geçer,
İlkyazla uyanır derin uyuyan.
Tan sesine cıvıldaşır serçeler,
Sevdadır anlıma namlu dayayan.
Havuzuma ay ışığı dökülür.
Bilirsin ki burda değilim artık,
Ruhum yağmur yağmur göğe çekilir;
-İhlamurlar çiçek açtığı zaman! ...

Gülde çiy damlası... Buzum sırçayım;
Güneşe çarpınca param parçayım.
Bir gün Emirgân'dayım, bir Kanlıca'da,
Üsküdar'da, Beykoz'da, Çamlıca'da.
Şehir bir hançerken kan burgacında.
Mekâna sığar mı bu deli yürek?
Bir sevda çeşmesi, bu deli yürek.
Baylanır, beklerken baygın düşerim;
-İhlamurlar çiçek açtığı zaman! ...

ŞAİRLERİ ANLAMAK ÜZERİNE - III

Şener AKSU

Birlikte görev yaptığım bir arkadaşım, şiir kitaplarımdan birini karıştırdıktan sonra bana; “*Sen kimin şairisin?*” diye sordu. Nasıl yanıtladığımı anımsamıyorum ama bu soru bana tuhaf gelmişti. Şair kendinin şiirini yazar, birinin yahut bir şeyin şiirini değil. Bu nasıl bir sorudur böyle... Öte yandan arkadaşım sorduğuna göre bunun yaşamda bir karşılığı olsa gerekir diye düşündüm. Sonunda bu soruyu besleyen kaynağı fark ettim. Birinin şairi olmak yahut bir şeyin şairi olmanın altında tarihsel bir altyapı vardı. Hatta belki “*aydın*” kavrayışı yatıyordu.

Aydınlanma ve özellikle Fransız aydınlanması toplumumuzu derinden etkilemiştir. Bu etkinin kaynağı Osmanlı-Fransız ilişkisine dayanır ve Osmanlı’da okumuş yazmış kişilerin Fransızca bilmesiyle ilişkilidir. Yurt dışına çıkanlar ilk önce Fransa’ya gitmişlerdir. Fransız Edebiyatı’nı okumuşlardır. Bilinç koşullarını Fransız düşünce hayatı koşullandırmıştır. Yazıp söylemelerinde Fransız aydınlanmasının etkisi altındadırlar. Bu yüzden onlara batıda söylenen “*entelektüel*”e denk düşecek biçimde “*münevver*” denmektedir. Cumhuriyet de bir aydınlanma hareketidir ve bu birikim üzerine yükselmiştir. Dolayısıyla bizde şair demek aynı zamanda “*aydın*” demektir ve aydın halkı aydınlatan, onu dönüştüren ve onun gelişimine katkı sağlayan biri olmalıdır. O halde bir hareketin, bir düşüncenin yahut bir bakış açısının söylemini dillendirmelidir. Ondan beklenen budur. Bu nedenle şiir tarihimizin kategorileri estetik değerlerden daha çok toplumsal yahut siyasi kategorilere göre biçimlenmiştir. Milli şairler, toplumcu gerçekçiler gibi...

Peki şair aydın mıdır? Bir sıfat olarak “aydın”ın sözlük karşılığı bu konuda bize ışıktutacak niteliktedir; genellikle öğrenim görmüş, çok okumuş, kültürlü, bilgili, görgülü, ileri ve açık düşünceli, kendisi aydınlanmış olduğu için çevresini de aydınatabilecek nitelikte olan kimse... Bu tanıma göre şair eğer aydınsa ağır bir yükü taşımaya gönüllü olmalıdır. Öncelikle öğrenim görmüş, okumuş, kültürlü, bilgili, görgülü olmalıdır. Bu da yetmezmiş gibi ileri ve açık düşünceli, kendisi aydınlanmış olduğu için çevresini aydınlatan biri olmalıdır. Kendimi düşündüğümde bu yükü ne kadar yürütebileceğimi kestiremiyorum doğrusu...

Tek tek ele alırsak, “öğrenim görmüş” olmak şair olmayı koşullandırmaz. Öğrenim görmemiş derin şairliklere tanık olmuş biriyim... Aşık Veysel’i hatırlamak yeterlidir. Çok okumuş olmadıkları konusunda da söz söyleyecek kadar birikime sahibim. Nejat Gacar’la birlikte Kocaeli Üniversitesi’nde Şiir Etkinlikleri Birimi’nde çalışırken *I.Ulusal Şiir Kongresi*’ni düzenlemiştik. Oraya çağrılmayan şair kalmadı, gelen geldi, gelmeyen gelmedi... Şiir üzerine çalışan akademisyenlere de duyuruldu ve toplam yüz elli civarında bildiri sunuldu. Üç gün süren kongrede o kadar çok şair tanıdım ki... Şairlerin büyük kısmının okumadığını gördüğümde dudağım uçukladı. Bu nedenle 2007 yılından başlayarak kendimi ve çevremi geliştirmek için felsefe ve estetik derslerinin mutlaka içinde bulunduğu atölyeler açtım. Hala da aynı çabayı sürdürmekteyim. Bu yüzden gönül rahatlığıyla, okumakla şairlik arasında doğrudan bir ilişki olmadığını söyleyebilirim. Bunu kendim için bile söyleyebilirim ve elbette okumanın bir sonucu olarak her şairin bilgili olduğunu savunmakta zorluk çekerim.

Şairin kültürlü biri olduğunu söyleme konusunda dilimi tutacağım ama o kongre sırasında yaşadıklarımızdan, şairin görgülü olduğuna tanıklık edebileceğimi sanmıyorum. Özellikle aydın için elzem olan “ileri ve açık düşünceli, kendisi aydınlanmış olduğu için çevresini de aydınatabilecek nitelikte kimse” bölümü için anlatabileceğim onca anıyı unutmayı yeğliyorum. Yine de bütün bu niteliklere sahip şairler yoktur demiyorum ama kendini “şair” belirleyenlerin bütün bu nitelikleri taşıdıklarını iddia etmekte zorlanıyorum. Dolayısıyla şairle aydını eşitlemenin pek olanaklı olmadığını görüyorum. Afşar Timuçin hocamın “yarı aydın” kavramıyla ilgili bir tartışmanın tam da yeri olduğunu fark etsem de şimdilik bunu erteliyorum.

Buna karşın toplumumuzda şairi aydın saymaya yönelik bir eğilim olduğu da bir gerçekliktir. Bu durumun günümüzdeki izlerini şairlerin, şairlik ölçülerini çokça dillendirdikleri sosyal medya zemininde görebiliriz. Gerek ortak bilinçaltımız ve gerekse

bu söylemler nedeniyle şairlerin bir kısmı siyasi yahut toplumsal eylemlerin bir parçası olmayı ve kendilerine bu yelpazede bir konum belirlemeyi şairliğin gereği olarak görmektedirler. Şiirlerinde bu tutumun simgelerini kullanmayı, kendilerini de böyle tanımlamayı öncelemektedirler.

Peki bu durum şiirin ve şairliğin doğasına uygun mudur? Şairle aydın kavramı arasında bir ilişki kurulacaksa bunu şairin kendini anlamasında aramak gerekir. Şair, öncelikle kendini keşfeden biridir. Öncelikle kendine yönelir ve dil içinde kendi dilini üreterek bunu dışlaştırır. Her şiir kendinde insanı ve varlığı keşfetmek, insan ve varlık ilişkilerini ortaya serimlemek değil midir? Bir estetik nesne olarak şiir de özgün olmalıdır. Dolayısıyla bu keşifler de özgündür. O halde daha önce keşfedilmiş, dillendirilmiş şeylerin söylenmesi bir tekrardan daha fazla bir şey değildir. Zaten böyle metinler sanattan çok zanaat olarak belirlenir. Gerek kendi keşfetsin gerekse keşfedilenlerin farkına varsın şair aydınlanmaya aday bir zihindir. Bu yanıyla aydın kavramının *“kendi aydınlanmış olduğu”* bölümüne denk düşer. Ancak burada bir bulanık alan söz konusudur. Şair bir yandan kendi özgünlüğünü keşfederken bir yandan da bir insan kavrayışının, bir duruşun, bir konumun bakış açısını benimsemektedir. Kendi özgünlüğüyle ortak bir bakışın arasındaki uyumsuzluk dikkate değer bir sorundur.

Şimdi tekrar arkadaşımın sorusuna dönersek, ben kimin yahut neyin şairiyim sorusunu yanıtlayabilirim. Başkaları kendini nasıl konumlandırır bilemem ama ben kendimde insanı, varlığı, insan ve varlığın ilişkisel durumlarını keşfederek dillendirmeye niyetli biri olarak, insanın şairiyim diyebilirim. Bu durum belki alışıldık siyasi veya toplumsal duruşun dışındadır ama asla bir bulanıklık değildir. Hatta bir yanıyla insancılıkla ilişkilendirilebilir de... Ancak ben kendimi insancılığın şairi olarak görmüyorum. Sözüm kendi sözümdür, şiirim de kendi şiirim... Peki, kendimi aydın görüyorum muyum? Hayır! Aydının yükümlülüğünü yerine getirecek bilinç koşulları ve eyleme dönük iradeye sahip olduğumu sanmıyorum. Dahası kendimi birilerini aydınlatmayla yükümlü hissetmiyorum. Kendimi anlamak ve geliştirmekten başka yapabilecek bir şeyim yok... Dolayısıyla kendimi aydın diye nitelemiyorum. Ayrıca kimsenin şiirini de yazmıyorum... Yazmak da istemem.

YALNIZLIK ŞARKISI

Murat YURDAKUL

bir tanrının dudağını ısırırken geliyorsun aklıma
unutulan aşklar uzun ve ıslaktır şehrin göğsünde
erguvanları gülümsemelerinin uzağına koydum

gözlerimin yorgun kavmiyle bakarak gözlerine
birdenbire unutulmuştum bir bodrum katında
ağlar gibi tutardın yağmurun ellerinden

kimsesizliğin biriksin avuçlarımda
yalnızlığımdan artan soğuk gölgeyi
kiraz mevsimlerinde kuruyan tenine süreyim
ipek saten taşıdım çölden alınmış heybemde

yarayı inciten akşamı öğreniyorum seni severken,
aynalardan dökülen hüznümü saklıyorum
denize benzeyen sonsuzluğuyla kalbime takılan
yalnızlık bir şarkı şimdi o şarabımda sevişen!

sınırların yoksul çizgilerini ihlal eden
komşu iki ülkeymişiz dedikçe birbirine
kapılarımızdan sürgüler sökülür olmuş
içimizden sessizliğimiz

İNSANCIL'DAKİ KAN KAYBI BÜTÜN HIZIYLA SÜRÜYOR

Bünyamin DURALİ

Benzeş izlekli kaçıncıya yazışım, kimbilir. İnsancıl'ın aralıksız savruluşundan ötürü, yerlerde sürünüyor moralim. 329. sayı (Aralık 2017), bu moralsizliği daha da körükledi. Dergi, günden güne cılızlaşmak için, cansiperâne çırpınıyor sanki. Kendine, birikimine bizzat haksızlık etmeyi böylesine sevenini görmemiştim.

Adım adım ilerliyoruz sayfalar arasında.

Gündoğdu-Taş ikilisinin gözbebeklerinden Recep Çitıkbel'in okuyana saçını-başını yolduracak kadar dil-yazım yanlışlarıyla dolu, son kertede baştan savma, uzun (beşbuçuk sayfalık) bir yazısı daha yayımlandı: Gerçekçiliğin Dile Gelişi. Yazının nesnesi, Gündoğdu'nun Soru başlıklı kitabı.

Benzetmek gibi olmasın, Recep Bey'in, hangi söküğünü dikseniz bir başka yerinden dökülen cümlemsilerini okurken, aklıma kimi Osmanlı şairlerinin padişahlarına kasideler/methiyeler düzdükleri geldi durdu. Bu utanılası göreneğin, Erken Cumhuriyet'in yönetim katlarıyla şairimsileri arasındaki ilişkilere aktarıldığını da düşünmedim değil elbet. Ama aynı marazî tutumun Geç Cumhuriyet'te de, üstelik 28. yaşına ayak basmış pek savlı bir dergide sürdüğünü görmek, başkalarını nasıl etkiler bilmem ya, beni derinlerden örseliyor. (Dediklerim kaygan zeminlere çekilmesin, lütfen! Bir analogidir benimki ve sâdece düşünsel-sanatsal düzlemle irtibatlıdır.)

Recep Bey'in İnsancıl'da hatırı sayılır bir yeri var. Öyle olduğunu fark etmesem, onun, Gündoğdu-Taş yoldaşlığının gözbebeği olduğunu söyleyebilir miydim?) Bunu, dizemsi/cümlemsi derken dahi sakınlı davranmak gerektiğini bildiğim yığıştırmalarının dergide sıklıkla yer bulmasından anlıyoruz.

Gündoğdu-Taş ikilisi, Recep Bey'i boyuna güzelliyo ya; o da kendisine teveccüh edilen bunca âlicenaplığı, bunca centilmenliği bilmezden/duymazdan gelmeyecek kadar anlayışsız biri değil nihâyetinde. Yığıştırdıklarını ölçüstüz-biçisiz yüceltenlerin önünde elpençe-dîvan durmama saygısızlığı yakışmaz ona!

Gelişigüzel sallamıyorum öyle. Yığıştırma değişimin dayanakları var. Sabrımın yettiğince göstermeye çalışacağım. Dizemsi yığıştırmaları için, yazmıştım daha önce. Sıra, şimdi de, Gerçekçiliğin Dile Gelişi bağlamındaki cümlemsi yığıştırmalarında.

Yalnız, ondan önce, merak ettiğim başka bir şey var. Onu deşeyim. Recep Bey'in yığıştırmalarını (İkidebir Recep Bey'in yığıştırmaları dediğime bakmayın; İnsancıl'daki yığıştırmacı yazarımsılar/şairimsiler, o kadar çok ki!) sözgelimi, İnsancıl'ın yıllardır her sayısında yazan, başka bir söyleyişle İnsancıl'ın demirbaşlarından, Cinayet Olan Edebiyat kitabı başta olmak üzere, benim de nice bilgiler/görgüler edindiğim birçok eleştiri yapıtının yazarı, ünlü eleştirmen B. Sadık Albayrak görmüyor, okumuyor mu acaba? Okumuyorsa, orada bir tuhafılık; okuyor da göremiyor ya da eleştiremiyorsa bin tuhafılık yok mudur? Albayrak' ın, şimdiye değin, İnsancıl'da yayımlanan onlarca vasat-altı yazı ve şiir çiziktirmesi karşısında böylesine kapkalin suskunluğu hayra alâmet midir, kestiremiyorum. Albayrak, "Bunu neden sâdece benden bekliyorsun Durali; İnsancıl'da başka yazar mı yok sorgulayacak?" diyebilir bana. Hakkıdır, sorabilir. Sorsun. Cevaplıyorum ben de: İnsancıl'da felsefî verimlerini her zaman seve-sevine okuduğum Betül Çotuksöken Hoca'yı da belki katabilirdim bu çağrıya ama katmıyorum. Çünkü, onun alanı felsefe; edebiyat eleştirisi değil. Edebiyat eleştirisi deyince akla gelen üç-beş kişiden biri de sizsiniz; saygıdeğer Çotuksöken değil ki.

Sâhiden, meraklanmayacak gibi değil, sayın Albayrak. İnsancıl'daki son yıllarda basbayağı kronikleşen bu yüzeyelleşmeye değgin, öznesi yüklemle bağdaşık, kurabileceğiniz tek cümleler yok mu? Var da yaz(a)mıyorsanız, en hafifinden ayıp değil mi? Yoksa, yazarsanız, İnsancıl'ın kapısını, derginin sayfalarını bir daha birkaç kilometre uzaktan bile göremeyeceğinizi mi sezdiniz? Bunu sezdinizse, bırakın kovsunlar sizi. Bana kıyasla, onlarca kat daha şanslısınız, yazacaklarınızı yayımlamak konusunda. Kısıtlı da olsa tv kanallarının, belli edebiyat portallarının, yaygın dergilerin çoğunun kucakları size açık. Bir de beni düşünün. Sağlığıma doymayayım. Hangi dergiye biraz güvenecek gibi olsam, bir süre sonra ellerim böğrümde kalakalıyorum öylece. Dergilerin birini-ikisini katmayayım hadi, fakat büyük çoğunluğu, kendisine ve kendi mahâllesine çevrik bir eleştiri görmeyi sindiremiyor ne yazık ki. Bunun yazılmasından geçtim, îması bile dergicilerle aranızın açılmasına yetebiliyor. İyi de yazar olmanın bedeli, biraz da buralardan geçmekle ödenmez mi?

B. Sadık Albayrak'ın Bestseller Okuma Kılavuzu başlıklı kitabı, çıktığından bu yana İnsancıl'ın her sayısında Soner Yalçın, Melih Baş ve Emine Azboz'un (kitabın arka kapağında bulunan) övgüleriyle reklâm ediliyor. Bunlardan Emine Azboz'un iki cümlesini, meramımızı ifâde etmeye doğrudan yardımcı olacağından, buraya alıyorum:

“ ‘Bestseller Okuma Kılavuzu’ ünlü kalemlerin bestseller sayılan ünlü eserlerindeki dil yanlışlarını sergilemesi, anlatım bozukluklarını ortaya çıkarıp gözler önümne sermesi

yönünden de anlamlı... (...) Eleştirinin reklama ve yalakalığa dönüştüğü böylesine olumsuz koşullarda B. Sadık Albayrak'ın yapıtlarını gerçek eleştirinin yükselişi olarak karşılıyoruz.”

Daha fazla kurcalamayayım da, yazı biktırıcı sınırlara dayanmasın.

Recep Bey'in yazısı için tek sözcük kullanmamı isteseler benden, “çöplük” derdim. Dil-söyleyiş, yazım yanlışlarının hepsini aktarsam, yazının sonu gelmeyecek. O nedenle, olabildiğince seçici davranmaya çalıştım. İşte, edebiyata gönül vermiş herkesi fazlasıyla çileden çıkaracak o derme-çatmalıklardan kimi örnekler:

“Binlerce yıl öncesinin aydınlık yüzü olanlar, bugün, onların yüzü olanlarca, aydınlığın ışığı tüm soysuzluğuna karşın, insanlığa taşınır.”

“Bunlar olmuş olsa da amacım geçmiş anlama, bugünü bilme, geleceğe bakmada bende etkili olan, bana yol-yöntem gösteren düşünür Cengiz Gündoğdu oldu.”

“Soru yapıtı okumanın, sorgulamanın sonucu, unuttuğum kavramları, onların içlemlerini bana anımsattı, kavramlara yabancılaşmıştım.”

“Bende de, Soru yapıtını okudukça, okuyup sorguladıkça, kavramların derinliğini anlıyordum.”

“Böylece, sürece yayılan zaman evrelerinde, bende belirsizliğe neden olan gelecek kavramında netleşme görünmeye başladı. Başladı ama bunun ne olacağı vardı ne de birikimi, anlamını bulmasa da, iki büyük açlık grevini(1996-2000) yaşamıştım.”

“Bu durum, yaşam içinde, rastgele olanın bile böyleyken, yaşam olgusal boyutta sürüp gidiyordu.”

“Tabii bu olgusal bilinç, olguların tıpkısında kalmıyor.”

“Oysa ki, bir olayın, olgunun nedeni, bir neden ve açıklama demek, dünyaya kör-sağır bakmak demektir.”

“Oysa bizim ülkemizde herkes doğrucudur. Yalanını, doğru başlatmak için doğruyu öldürmekten bile geri kalmayacak kadar kör bir cesaret gösterir. Ama bu kör cesaret, zavallılığın, korkaklığın kendisiyle doludur.”

“İnsanın kendisiyle konuşması olgusu bilinçle oluyor. Bilinç, bir insanı kendisiyle konuşturması, kendini tanıması olgusu, onun kendisiyle nesnesi arasındaki bağından, nedensel bağlarla açıklanmasını zorunlu kılıyor.”

“Elbette, olgucu bilincin ötesinde, olgunun kendi öğelerinde, her bir öğede, onun olgusunda tanıyarak, parça bütün diyalektiğinde analiz edebiliriz.”

“İnsancıl Akademisi; kolektif bir bütünlüğün, Cengiz Gündoğdu ve Berrin Taş'la anlamını bulan Türkiye toplumunun aydınlık yüzü olan, aydınlanma olumludur.”

“Benim de kendimi, yaşanan sancılı süreçlerden sonra, yeniden örgütlemeyi, yürümeye başlama süreci, İnsancıl'la başlayan, bilinçlenme, aydınlanma, kendini sorgulama, kendini örgütleyip kurma; bu sürecin bilgilenme akışını İnsancıl dergisinden edinirken, yönümü belirleyen, bilincimi ısıtan Cengiz Gündoğdu'nun Soru, Eleştiri, Taşkiran, Estetik Kalkışma,

Gerçekçiliğin Estetiği, Aydınlanma İçin Kalkışma, Ekmek yapıtları başat olmuştur!”

“Cengiz Hoca, insanlara reçete sunmaz. İnsanın nesnesi gerçekliği anlaması bilmesi için, gerçekle olan bağı kurarak, insanın bilincini ısıtır. Aydınlatır. Amacı, hayvanı insandan insanı soyundurarak, insan olmuş insana ulaştırmadır.”

“Bu bilinçle donanmamış, örgütlenmemiş bir insan, insanlık, zora dayalı olan bir düzen de kursa, o düzen kendi içinde kendini yenilemediği zaman, temelde bozuk olana dönmesi de kaçınılmazdır.”

“Doğayı ve hayvanları severseniz! Sevmenin, insan olmanın, aşık olmanın, dost olmanın, arkadaş olmanın, kendi bilincinin ne olduğunu, nasıl olduğunun bilinci, Cengiz Gündoğdu ve İnsancıl dergisinden edindiğiniz bilinçle kendinizi tanır, kendinizi görürsünüz! Deneyin, sonucunun ne olduğunu, eserler size, siz de başlarına söyleyeceksiniz.”

Sormadan edemiyor insan: Gündoğdu-Taş ikilisi, bu yazıyı okumadan mı koydu dergiye? Okudular da böyleliğiyle koydularsa, daha da vahim bir durum var demektir. Okuyucuya saygı nerede? Edebiyat okuyucuları, çoğunca kısıtlı bütçelerle yaşayan insanlar. Onlar arasında bir dergiye her ay 15 lira öderken, o da bir şey mi diyeceklerin sayısının pek fazla olduğunu sanmıyorum. Dolayısıyla da, o paranın karşılığında donanımlı, edebî çitası yüksek çalışmalar okumayı talep etmek, analarının ak sütü kadar hakları değil mi?

Şunu demezsem dürüst davranmış olmayacağım: Benim de okuduğum Soru; felsefe, dilce ve estetik seviyece yükseklerde bir kitap. Öyle olduğu içindir de, kitabın felsefe, dilce ve estetik seviyece yerlerde sürünen bir “övgüler yağmuru”na tutulması; kim ne derse desin, yazarının emekleri açısından çok büyük tâlihsizlik!

Bu arada, Recep Bey, onlarca kitap yazdığını söylüyor. (s. 10)

Bu doğru mudur, bilmem. Doğruysa, “onca kâğıda, onca masrafa yazık” demekten öte bir şey gelmiyor aklıma. Ben, Sen Türkülerini Söyle başlıklı boyutça çok kalın (264 sayfa), şiirce çok ilkel yığıntılar toplamına ve İnsancıl’da fâsılalarla yayımlanan yazılarına bakarak söylüyorum bunu. Dil’i (Türkçe’yi) kullanışı, ortamektepli çocuklarınkinden bir ayak önde değil çünkü. Yazarlık, şairlik, onlarca kitap yayımlamak, nerede kalmış!

Recep Bey; İnsancıl’a, Cengiz Gündoğdu’ya, Berrin Taş’a, İnsancıl’daki dostlarına “Eksikliklerimi gidermede destek olduğunuz için!” diyerek teşekkür ediyor.

Hangi eksikliğini gidermiş(ler), görenler beri gelsin! Burada sözünü ettiğim beşbuçuk sayfalık yazısında; “tamam işte burada, dörtbaşı mâmur, yakası-paçası düzgün bir cümle kurabilmiş çok şükür” diyebileceğim bir başarısına rastlayamadım. Dolayısıyla da onlarca kitabının düzeylerinin nerelerde olabileceğini öngörebilmek, hiç de güç değil.

İnsancıl’ın kültürel-sanatsal çizgisinin düşüklüğü/geriliği, Çitikbel’le başlayp Çitikbel’le bitmiyor. Aynı sayıda, derginin pek makbul sözde şairlerinden Hasan Akarsu’nun, bu yılın ekim ayında sonsuzluğa göç eden sevgili şairimiz, besteci ve ressam Süreyya Eryaşar’a adadığı Anılardan Şiirler başlıklı sözde şiiri ise; şiirden, şiirin matematiğinden/

metafiziğinden/pedagojisinden anlayan okuyucuları şiirden de şiir dergilerinden de buz gibi soğutmaya birebir. Alelâdelikte ölçü tanımaz bir cüretle kotarılmış cümlemsi enkaz yığınları!

Dört kesitli bu yığının ilk iki kesitini almakla yetineceğim:

“Süreyya Eryaşar, Makedonya Florina’dan

Zorunlu göç eden bir ailenin oğlu

1939’da Çorum Mecitözü’nden

28 Ekim 2017’ye uzanan bir yaşam.

Eğitimci, ADD Edirne Şubesi kuran

Damla Dergisi yöneticisi,

‘Uğur Mumcu ve Atatürkçülük’

‘O Kadarlık Kusuru Kadı Kızının’

Yapıtlarıyla tanınan

Anlamsızlığa karşı bir ozan.”

Akarsu’nun dize dediği/zannettiği bu oklava gibi dümdüz satırları alt alta değil de yan yana yazalım bakalım, metnin havasında/edâsında bir değişiklik olacak mı:

“Süreyya Eryaşar, Makedonya Florina’dan zorunlu göç eden bir ailenin oğlu. 1939’da Çorum Mecitözü’nden 28 Ekim 2017’ye uzanan bir yaşam. Eğitimci, ADD Edirne Şubesi kuran Damla Dergisi yöneticisi, ‘Uğur Mumcu ve Atatürkçülük’ ‘O Kadarlık Kusuru Kadı Kızının’ yapıtlarıyla tanınan, anlamsızlığa karşı bir ozan.”

Gördünüz, bir değişiklik, bir başkalaşma olmuyor. O zaman, aşağı-yukarı 45 yıldır şiir döktüren, 30 şunca kitap yayımlamış Akarsu’ya, birtakım önerme kalıplarını, yargı bildiren cümlemsileri alt alta getirmekle/üst üste yağmakla şiirin kapısının aralanamayacağını, pencerelerinin açılmayacağını birilerinin söylemesi şart olmuyor mu? (Bu arada bir arkadaş, Hasan Akarsu’nun anjiyo operasyonu geçirdiğini söyledi geçende. Kendisine geçmiş olsun derken, sağlığına tez zamanda kavuşmasını dilerim.)

Gülten Akin; “Ah, durup ince şeyleri anlamaya kimselerin vakti yok” demediği, fakat “Ah, kimselerin vakti yok/Durup ince şeyleri anlamaya” diyebildiği için has ve hakikatli bir şairdir ki; bu iki söyleyiş arasındaki farklılığı (ilkinin düzyazı cümlesi, ikincisininse şiir dizesi olduğunu) algılamaya, güdük ve güdümlü şiir arzuhâlcilerinin yetileri yetmez.

Berrin Taş; Hep Yolda anabashıklı günlüklerinde, çoğunca yaptığı gibi, dönmüş-dolaşmış İnsancıl kadrosundan şairleri-yazarları ululamış. Onun, daha doğrusu İnsancıl’ın şair-yazar listesi bellidir: Cengiz Gündoğdu, Berrin Taş, Sennur Sezer, İsmet Alıcı, Cafer Yıldırım, B. Sadık Albayrak, Hasan Akarsu ve birkaç isim daha. Olanca savaşımlar, kökeninde “Gündoğdu miti”nin bulunduğu bu dar grup üzerinden yürütülür.

Taş; İsmet Alıcı'nın, Cafer Yıldırım'ın yenilerde yayımlanmış şiir kitaplarını (Paslı Ev, Şehirden Bir Nisan) yüceltıyor. Berrin Hanım'ın seçtiklerinden birer alıntı getiriyorum:

Paslı Ev'den: "Nasıl da süslendik bu kuyuda/ingelere bezendik... yüzlerce bedeni çıkarıp giyiyoruz/biçim biçim/bir dumanı dönüyoruz sonra gözlerin görmediği/Hiçbir anı sevmiyoruz/hep mutsuz hep yabancı hep kıskanç/her gün yaşayan yerlerimizi kemirir nefret" Kalıbımı basarım ki, bu kötümser dizeleri, İsmet Alıcı gibi içeriden biri değil de, Taş'ın arkadaşı olmayan (dışarıdan) biri yazsaydı; o şairin ne çürümüşlüğü kalırdı, ne gericiliği, ne de İkinci Yeniciliği! Fakat, Alıcı bizim oymaktan nasılsa. Ne yazsa gider öyleyse!

Şehirden Bir Nisan'dan: "zaman sarar yaraları demiyorum/bir de mutluluğu dene bakalım/hayat orda bir sıra açar sana/kuyruğa girip beklersin, adını yazdırırsın/herkes seni bekler ne zaman yapacak diye/belki de devlet işine girersin, evlenirsin, bir ev alırsın/artı sen de o herkesten biri olursun//bir de mutluluğu dene bakalım." Bir şey demeyeyim artık. Okuyucular, seçimlerine bakarak, azıcık da kendileri değerlendirsinler Berrin Taş'ın şiir beğenisini.

Berrin Taş; Sennur Sezer'in Direnç kitabına da eğilmiş. İyi etmiş. Şiirini o kadar tutmasam da mücâdelesine her zaman saygı ve sevgi duruşunda bulunduğum bir değerimizdir, Sennur Sezer. Tek başına bu yanıyla bile, belgin bir özgül ağırlığı vardır kalplerimizde.

Taş'ın, ağıt şiiri ile ağılak şiiri karşılaştırdığı bölümdeki belirlemesini önemli buluyorum:

"Ağılamak insanlığımızı anımsamanın bir yolu da olabilir. Sorun ağıtları ağılaklığa dönüştürmeden yeni bir dil oluşturmanın zorluklarından kaynaklanıyor."

Gündoğdu dersiniz, başka bir âlem. Yıldız Güncesi'nde, Pascal'ın Düşünceler kitabını okumaya kalktığını ama okuyamadığını şu cümlelerle aktarıyor:

"Dün aldım kitabı... bugün okuyayım dedim. Şu tümceye bakın, 'Matematik kavrayışta ilkeler aşikârdır.' Bu aşikâr kelimesini götür görmez, okuma isteğim kaçtı. Daha tatsız var, şöyle, 'kusurlu bir zihne sahip olmak gerekir.' (y. 1) Devrim Çetinkasap, Galatasaray Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde yüksek lisans yapmış... Nermi Uygur'un Kültür Kuramı'nı okumamış. Okusaydı sahiplik kelimesini kullanmazdı. Daha başkaları da var. 'his sahibi' (y. 4), 'Belagat' (y. 8), 'zevk sahibi' (y. 13) Bırakıverdim kitabı... Okuyacağımı sanmıyorum."

Gündoğdu; tasfiyeciliğe yakın bir "öz-Türkçeci"dir. (Peki "üvey-Türkçe" diye bir dil var mı?) Ne ki, orada konaklayışının mantıksal bir temeli yok. Türkçe'ye sözcükler cephesinden bakıyor salt. O sözcüklerin deyimlerdeki, ezgilerdeki, şiirlerdeki, ninnilerdeki, ağıtlardaki, atasözlerindeki, tekerlemelerdeki, masallardaki vö. türlerdeki târihsel köklerini/yüklerini, çağrışımsal güçlerini hiç hesaba katmıyor. Bir sözcüğün Arapçası ya da Farsçası yerine, Türkçesini aldıkta, sorunu çözüveriyor! Çevirmen Devrim Çetinkasap, "aşikâr" değil de "belli, besbelli, açık, apaçık"; "belagat" değil de "yapmacıksız, düzgün" sözcüklerinden

birini seçseydi, Gündoğdu kitabı okumaya muhtemelen devam edecekti. Bu kadar mı basittir yâni?

Bir keresinde, benim “esef” sözcüğünü kullanışıma karşı çıkmış; karşılık olarak da “üzüntü”yü kullanmamı salık vermişti. Reddetmiştim tabi. Ben sözcükleri fetişleştirmem. Yeri gelir, üzüntüyü de kullanırım ama o yazının söylemsel atmosferi, düşünsel-duyarlıksal ruhu, esefi götürüyordu işte.

Şu da var: Çevirmen Çetinkasap’ta iki çepel görünce kitabı bir yana koyuveren Cengiz Bey, Recep Bey’in dil-söylem ve yazım yanlışlarından garâbete dönmüş yazısını, okuyucuların önüne hangi cüretle sürebiliyor o vakit? Gelin görün ki, aşağıya aktardığım ve edebiyata bir biçimde bulaşmış herkesin altına gönül ferahlığıyla imzâ atabileceğini düşündüğüm şu cümleleri kuransa ben değilim, Gündoğdu’nun ta kendisi:

“(…) dil, yazar için hem araçtır, hem amaçtır. Bu anlamda diyalektik bir işlevi vardır dilin. Dil araçtır. Yazar, dil aracılığıyla nesnel gerçekliği yaratacaktır.(…) bozuk bir dille yansıtlamaz dünya. (...) Dil amaçtır. Yazar, dilin boyutlarını, kullanım alanını genişletecektir.” (*İnci Aydın’ın Yol adlı kitabına yazdığı önsözden. İnsancıl Yayınları, 2007*)

Demek, biri bizi alkışlasın da, o kişi alkışlarken isterse Türkçe’nin canına okusun. Öyle mi? İyi de, demokrasi, başkasının/ötekini gözündeki çöpten önce kendi gözümüzdeki merteği görmeyi koşullamaz mı?

Gündoğdu’nun açmazları o kadarıyla kalmıyor. Dikkat ederseniz,” kelime” diyor ısrarla, “sözcük” demiyor. İsteddiğini desin, istediğini demesin. Bence bir dokuncası yok. Benim takıldığım yer tutarsızlığı. Sormazlar mı adama: Mâdemki öz-Türkçecisin, bu “kelime”ler neden?

Doğrusu, çevirmenin “sâhip/sâhiplik” sözcüklerini böylesine sallapati, hiç alâkasız yerlerde geçirmesini ben de kaldıramazdım. Gündoğdu, o yöndeki çıkışıyla haklıdır.

Şair Murtaza Vural ile Söyleşi ise, şaka gibi neredeyse. Nasıl söyleşmekse, Vural’ın kendi şiirine dâir eser miktarda bir bilgilenmemiz bile olamıyor. Vural; gündeş şiirimiz için neler düşünüyor, onu da öğrenemiyoruz. Şairin kimsesiz, yoksul biri olduğunu çıkarıyoruz yalnız. Hepsı o. Belli ki, artık 70’li yaşlarını yürüten “bir garip şair”in gönlünü almak istemişler. İstenseydi, oradan çok bereketli izlenimler akatarılabilirdi bence. Derginin sayfaları dolsun da, gerisini koyverin gitsin oblomovculuğu! Deneyimli dergiciliğe konduramıyorum.

Bunların hepsinden daha rahatsız edicisi ise, yazının başından beri sezinleyeceğiniz üzere, işin şu cephesi:

İnsancıl’da handiyse “norm” hâline gelmiş, kalıcı bir tatsızlık var ki, bu sayısında da bütün sıkıcılığıyla yürürlükte. Benim “dar alanda paslaşma trafiği” dediğim durum. X kişisi Y kişisine gollük bir pas atmışsa, Y kişisi de X kişisine aynıyla değilse de, ona yakın bir karşılık verebilmeli. Bu pasları o kişilerin hak edip etmediklerinin bir önemi yok burada.

Yeter ki sistemin kayışları dönsün, bürokratik statükonun çarkları çalışsın. Çağımız dergilerinin ekserisinde gözlemlediğimiz bu fazlasıyla nâhoş tavır, İnsancıl'da daha bir yoğun. (Gündoğdu-Taş ikilisi, kendilerini sanat-edebiyat-felsefe şeyhi falan mı sanıyorlar ne? Bu dar-kadrocu sayrılık, bu dar açılı senli-benlilik, lâfı hiç eğip bükmeylem, doğrudan feodallıktır ve İnsancıl'ı bir kurtçuğun elmayı içerden çürütmesi denli çürütmektedir). Övülmelerin en süslüsüne, kasım kasım kas(ıl)malara doyamadılar bir türlü. Geri kalan bir öbek sayfada ise, bu defâ onlar müritlerini övüyorlar. Narkissosçuluğun İnsancıl'da çok nobranca cisimleşmiş hâli. Etik bulmuyorum hiç. 1970'lerin kapalı devre çalışan "soğuk savaş solculuğu"nun kalıntıları, nedense son zamanlarda İnsancıl'ı kısıkvrak teslim almış durumda. Derginin eleştiriye, dolayısıyla da özeleştiriye kapılarını ve pencerelerini sımsıkı kapatmasının art alanında, bu palamarlarını hepten koparmış anti-demokratik tepkisellik var.

Alman toplumbilimci Ferdinand Tönnies'in bir kavramsallaştırması geliyor aklıma, İnsancıl üstüne düşünürken: Gemeinschaft. Türkçesi: cemaat toplumsallığı. "Bir midye gibi içe kapanma/kabuğuna çekilme hâli" diyebiliriz buna. Dolayısıyla da, iyi niyetlileri de dâhil, dışarıdan gelen/gelebilecek her eleştiriye komplo kuramcılığıyla açıklama eğiliminin öne geçmesi. Bunun en tekinsiz görünümü ise, sosyal çevresindeki her eleştiriye karşı halka halka genişleyen bir "emniyetsizlik duygusu"nu kıskırtması. Sonuç, kaçınılmaz biçimde "yabancılaşma"dır (anomi): Emeğe, tüm değerlere ve kendine.

Görebildiğimce çoğu kişi, Enver Ercan yönetimindeki Varlık'a yükleniyor. Yüklensinler ama aynı muhteremler İnsancıl'a gelince dut yemiş bülbüle dönmesinler. Bana kalırsa edebiyatımızın, hele şiirimizin içini boşaltmakta Varlık'ın günahları İnsancıl'ın günahlarının yanında hafif kalır. Varlık'ta hiç değilse, İnsancıl'la bağlantılı kaç yazıdır dökümlediğim söylem bozuklukları, yazım yanlışları, giderek dil cinâyetleri işlenmiyor. Varlık'taki yazılar/şiirler, haktanırlıktan sapacak değilim, çoğunca belli bir düzeyin altına düşmediği gibi, üstün nitelikli kültür-sanat verimlerini de barındırabiliyor.

Dergi için değinilecek başka konular da var ya, hangi birinden açalım? Özet mâhiyetinde iki kelâm daha edelim ve kapatalım.

Edebiyat dergilerinin çoğu, gettolaşıyor, kolonileşiyor. Olumsuz anlamda avâmileşiyor. Bütün bu süreçlerse, o dergilerin içini boşaltıyor, şair ve yazarlarını içten içe çürütüyor. Üzülmemek elde değil. Ancak, o dergiler arasında beni en fazla üzen İnsancıl oldu. Oysa, birkaç yıl öncesine değin en fazla sevindirendi.

İnsancıl'daki bütün hızıyla süren kan kaybına, eksen kaymasına dikkat çekmek; başta onu sevenlerin boynunun borcu.

HALEP KIZI

Burhan Kâzım ÇALIK

Zihnimin en karmaşık dehlizlerinde
Benliğimde yerleşik katran karası endişeler
Yangın yeri alev alev hücrelerim
Kayıplara karışmış bende neşeler

Kalabalıkların sözleştiği odak noktalar
İnsanların yorgun dağıldığı iş çıkışları
Büyük şehir gecesinde vurulan ağır notalar
Bir yanda sobalar tüten gecekondlu kışları.

Yıkık duvarın önünde oyalı mendiller seriliydi
Mavi ışıklar altında saat on iki buçuktu
Tramvay son durağa ulaşmışken gece yarısı
Halepli bir kızın dudakları uçuk uçuktu...

Göçmüşler bir zamanlar limon kokan bahçelerden
Gönlünde sığınacak sıcak bir liman arıyordu
Buğday taneleri başaklarından ayrılırken iki yaz sonra
Kundakta masum gülümseyen bebeğini sarıyordu.

ON YEDİ GÜN - VIII

Yusuf KOŞAR

Rıfat Ankara’da büyük bir emlak şirketinin sahibiydi. Emlak alım satım işlerinin yanında müteahhitlik de yapıyordu. Yanında çalışan onlarca adamı vardı. İyi bir geliri, mutlu giden bir aile hayatı vardı. Üç ay sonra ikinciye kız babası olacaktı. Beşiktaş maçının olduğu geceye kadar hayatında her şey çok güzel gidiyordu. Umut ile Rıfat’ın kaderini Beşiktaş sevgisi kesiştiriyordu. Rıfat da arkadaşları Orhan ve Hüseyin ile birlikte maçı seyretti. Bütün sevinçli taraftarlar gibi kendisini sokağa attı. Çok sevdiği Beşiktaş’ının başarısını takımdaşlarıyla kutlamak mutluluk veriyordu.

Güvenparkta ana caddeye yakın bir yerde coşkulu taraftarları izliyorlardı. Marşlara eşlik edip gönüllerince eğleniyorlardı. Yarın sabah erkenden işe gidecekleri için burada çok da fazla oyalanma niyetinde olmamasına rağmen içinde bulunduğu atmosferin büyümesine kapılmıştı. Ne kadar gitmem gerekiyor diye düşünse bile bu sevgi onu burada tutuyordu. Buradaki taraftarların çekiştirmesi, hoplayıp zıplayarak eğlenmeleri yüzünden üstü başı dağılmıştı. Gömleğin uçları sarkmış, pantolonu düşüyordu. Kemerini düzletmek, gömleğinin pantolonunun içine sokmak için eli pantolonunun yanlarına gitti. Elini kemerinin üzerinde gezdirirken eli tabancasına değdi. O anda sanki bir kablodan yüksek voltaj geçer gibi vücudunda müthiş bir elektriklenme oldu. O ana kadar hiç yapmadığı, daha sonrasında da “ben bunu niye yaptım” diye sorguladığı ateş etme arzusu tüm vücudunu kapladı. Sanki mermileri havaya boşaltırsa içindeki bütün enerjiyi boşaltacak, büyük bir rahatlama yaşayacak gibi bir hisse kapıldı. Zaten içinde bulunduğu atmosfer çok fazla mantıklı düşünmesine olanak vermiyordu. Artık beyni ile değil, içindeki dürtüleri ile hareket ediyordu. Ne kalabalık bir ortamda olması ne şehir merkezinde bulunmaları, ne polis korkusu aklına geldi. Sadece tetiği çekip bütün mermileri havaya boşaltmak ve “kazandık ulan” diye bağırma isteğiyle yanyordu. Sanki havaya ateş ederse bir şeyler

kanıtlamış olacak, gücünü göstermiş olacak gibi bir ruh hali içerisindeydi. İçindeki her ne ise sürekli “mermileri boşalt” diye zihnini zorluyordu. Ateş etme, bir nevi boşalma, değişim olma arzusu... Sonrası yok, kurşun nereye gider düşüncesi yok. Birkaç defa elini çekse de içindeki bu sese söz geçiremiyordu. Büyük bir şehvet ve hırsla sarıldığı tabancasını yukarı kaldırdığı gibi tetiği çekmişti. Tetiğin sertliğini yayın gerilmesini vücudunda hissetti. Sanki fırlayan o mermi ile birlikte bütün sıkıntıları, içinden akıtmak istedikleri boşalacaktı. O anda vücudundaki kanın ne kadar hızlı hareket ettiğini bir kez daha hissetti. Merminin çıkmasıyla başı döner gibi oldu. Etrafındaki kalabalık insanların görüntüleri bulanıklaşmıştı. Gözü tabancasından başka bir şey görmüyordu. Tetiğin ilk düşmesi ve patlama sesi biraz ayılttı. Buna rağmen şartlanmış bir beyin hareketi ve bir refleksle tetiği ikinciye tekrar asıldı. Parkta sürekli maytapların yakılması havai fişek patlatılması nedeniyle silahtan gelen patlama sesi çok garipsenmedi. Hatta Rifat’ın havaya ateş ettiğini kimse fark etmedi bile.

Tabancasını havaya kaldırıp ilk ateşlediği anda Orhan ile göz göze geldi. Orhan’ın “sen ne yapıyorsun” dercesine bakışları bir mahcubiyet oluştursa da ikinci mermiyi de peşi sıra göndermekten geri kalmadı. Mermiler havaya uçtuğunda içinde bir titreme bir pişmanlık duygusu oluşmaya başladı. Çok da üzerinde durmadan hızlıca silahını beline taktı. Bu esnada kendisinden üç beş adım ötedeki Umut’un yere yığıldığını gördü. Tabancasından çıkan merminin sebep olduğunu anlayınca büyük bir korku yaşadı. Her şey bir anda olmuştu. Korkudan kaskatı kesilmiş ne yapacağını bilemez bir vaziyetteydi. Hayatında hiç yalan söylemeyi beceremeyen bir yapısı vardı. Ne kadar emlak işi yalansız olmaz deseler de Rifat ne özel hayatında ne iş yaşamında yalan söylemeyi doğru bulmuyordu.

Durumu fark eden üçüncü bir göz ile olayı en sakin halledebilecek olan Orhan, Rifat’ın kolundan tutup kenara çekti. Rifat gözünü yerde yatan çocuktan ayıramıyordu. Adeta şoka girmişti. Kesik kesik soluyarak “ben yapmadım, ben havaya attım, O’na geleceğini nerden bilirdim.” diye söyleniyordu. Orhan, Rifat’ı buradan uzaklaştırıp sakin kafayla düşünmenin en doğrusu olacağı fikrindeydi. Bu kalabalığın içinde ben yaptım dese linç edilebilirlerdi de. Rifat’ın belinden tabancayı aldı.

“Sen buradan uzaklaş. Ben burayı toparlayıp seni ararım. Ben bir şey söylemeden sakın bir delilik yapma. Bu olaydan da kimseye bahsetme.”

“Orhan çocuk ölmez değil mi? Beni hapse atarlar mı? Kaza oldu desem hâkim beni salıvermez mi?”

Rifat şaşkın vaziyetteydi. Çok fazla yorum yapacak bir hali yoktu. Orhan’ın dediklerine uyup ana caddeden karşıya geçerken gözü hala yerde yatan Umut’taydı. Böyle bir kazaya sebebiyet vermek insanı çok zor durumda bırakıyordu. Silahı alan Orhan park çok fazla

karışmadan uzaklaşıp silahı arabaya koyarak geri döndü. Hüseyin kendini kaptırmış eğlenmeye devam ediyordu. Olanlardan haberi yoktu. Umut'un yere düştüğünü görmüş fakat her kalabalıkta yaşanan sıradan nümayişlerden biridir diye düşünüp üzerinde bile durmadı. Orhan'ın yanına geldiğinde Rifat'ın yokluğunu fark etti.

“Rifat nereye kayboldu?”

“Evden aradılar. Yenge hamile ya herhalde canı bir şeyler çekti. Biraz daha geç saatlere kalırsam bulamam deyip gitti. Bence artık biz de gidelim.”

Bir an önce Hüseyin'e durumu fark ettirmeden bu işe bir çözüm bulmalıydı. Önce Hüseyin'den kurtulmak gerekirdi. Bu da istediğinden kolay gerçekleşiyordu. Hüseyin:

“Doğru söylüyorsun. Yarın yine iş günü. Erkenden kalkılacak. Ben şu aradan sallanarak giderim bu kalabalıkta seni arabayla trafiğin içine sokmayayım. Senin de bir sürü yolun var.”

Körün istediği bir göz Allah verdi iki göz misali Hüseyin'den bu kadar kolay kurtulmak sevindirdi. Normalde götüreyim diye üsteleyen adam bu sefer hiç lafını bile etmedi. Hüseyin ile parkın çıkışına kadar gelip yolun karşısına geçtikten sonra ayrıldılar. Bir sigara yakan Hüseyin hızla gözden kayboldu. Orhan da tekrar güvenparka geldi. Bu sırada ambulans gelmiş ortalık iyice karışmıştı. Polisler parkın çevresinde kontrolü sağlamaya çalışsa da güvenpark etrafı çevrili bir alan olmadığı ve belli bir giriş çıkış noktası olmadığı için kontrolü çok zordu. Orhan meraklı kalabalığı yarıp İrfan'ın tam karşısında dikilerek ambulansın doktorunu izliyordu. Yüksek İhtisas hastanesine kaldırıldığını öğrendi. Buradan çıkıp Rifat'ı bulmalı, bu işe bir çözüm yolu geliştirmeleri gerekiyordu.

Rifat caddeden karşıya geçtikten sonra hızlı adımlarla ara sokakların birine daldı. Nereye gittiğini bilmiyordu. Ayakları ne tarafa saparsa o tarafa yöneliyordu. Gittiği yerin de bir önemi yoktu. Uzaklaşma arzusuna kapılmış kaçarcasına yürüyordu. Ne yanlardaki dükkân, vitrinleri ne sokak isimleri ne varacağı nokta. Aklında hiçbirisi yoktu. Tek isteği bu işten kurtulma arzusuymdu. Geç saat olmasına rağmen sokaklarda caddelerde insanlar vardı. Rifat hiç kaçmasa orada dursa bile onun suçlu olduğunu kim bilecekti. Demek ki insanoglunun yaradılışında vardı. “Suçu olan kaçır.” Bu kaçış neydi acaba? Neden, kimden kaçıyordu? Polisten mi, askerden mi, yaraladığı çocuğun ailesinden mi? Bunların hiçbirine verecek cevabı yoktu. Belki hepsinden kaçıyordu.

Rifat köşeyi dönüp dar sokağa girdiğinde sokağın diğer başında bekleyen ekip arabasını gördü. Sanki onu arıyorlar, sokağın başına geldiği gibi kolundan tutup karakola götüreceklerdi. Polis rutin gece devriyesindeydi. Fakat Rifat her şeyi kendine göre yorumluyordu. Bu ürkek tavırları polisin gözünün içine bakarak kaçarcasına yürüyüşü dikkat çekecekti. Polis kendisine doğru bir adım atsa var gücüyle kaçacak ben yapmadım diye bağıracaktı. Şimdiye kadar babasının nasihatleri ve vasiyeti üzerine dürüst, namuslu

bir hayat sürmüş, kavgadan, beladan, musibetten uzak durmuştu. Vergisini, borcunu zamanında yatıran bir vatandaşı. Ne siyaset bilirdi ne ideoloji. Zamanı gelince gidip sandığa oyunu atıp vatandaşlık görevini yapardı. Bu akşama kadar ideal bir vatandaşı. Ne olduysa bu gece oldu. Kahrolası silahı şeytan doldurur derler. Belki de şeytanını dolduruşuna gelip ateş etmişti. Elleri kırılıyordu da eli silaha gitmeyeydi. Bu öldürücü pişmanlık, suçluluk duygusu bütün takatini bitirmişti.

Kan, ter içerisinde ciğerleri ağzından çıkacak gibi soluyarak Kocatepe Camisinin merdivenlerine doğru geldi. Merdivenlere çöküp başını önüne eğdi. Adeta ağzından köpükler çıkıyordu. Niye buraya geldi? Bundan sonra nereye gidecek? Bundan sonrası yoktu. Kollarına kelepçeleri dizecekler, hâkim karşısına çıkıp cezasını yiyecek, cezaevinin yolunu tutacaktı. Hayat bundan sonra Rifat için çok karanlıktı. Demirlerin arkasında ha yaşamışsın, ha ölüsün ne fark eder. Tamam, suçu olan gereken cezayı alıp çeksin. Bunda hiçbir sıkıntı yok. Ama Rifat silahı direk Umut'a doğrultup öldürmek için ateş etmemişti. Eğer böyle bir şey yapmış olsa zaten bu kadar endişelenmez gider anında teslim olurdu. Rifat'ın bu yaptığına suç denemezdi; bu olay tamamen bir kazaydı. Rifat havaya ateş etmiş ama mermi Umut'u bulmuştu. Belki bunda Rifat'ın da kusur vardı. Ama özünde bu bir kazaydı. Rifat açısından böyleydi.

Polisten kaçıyor, yaşadığı kâbustan kaçıyor, az önce yaşananlardan kaçıp kurtulmak istiyordu. Bunlardan bir şekilde kurtulurdu ama kaçtığı en önemli şeyi unutmuştu. Suçlu olan asıl vicdanından kaçıyor. Size başkaları ne derse desin umurunuzda olmaz. Ama vicdanınız bir şeyler söylüyorsa orada duracaksınız. Rifat esas kaçtığı ve kendisini rahatsız eden şeyin vicdanı olduğunu fark etti. Ne kadar kendisini aklama gayretine de girse, teslim olup suçsuz olduğuna da karar verilse yine de rahatlayamayacağını anladı. İnsan herkesi kandırabilirdi ama vicdanının söylediklerini duymazdan gelemiyordu.

Rifat gibi dürüst bir adamdan beklenen teslim olup yaptığı suçun cezasına razı olmasıydı. Ama Rifat bu olaya suç değil de kaza olarak bakıyordu. Belki de kaza bahanesi arkasına saklanarak vicdanını rahatlatma gayretkeşliği içerisindeydi.

Güvenpark'tan çıkarken İrfan'ın kucagındaki Umut'un kanlar içerisindeki vaziyeti gözünün önünden gitmiyordu. Çocuğa bir şey olmasın diye dua ediyordu. Bu iş için bir çözüm aklına gelmiyordu. Zaten sağlıklı düşünecek bir vaziyette değildi. Bu duruma hiç uygun olmasa da nerden aklına geldiğini bilmeseydi de diline bir türkü dolamıştı. Gecenin bu ıssızlığında, Kocatepe'nin merdivenlerinde mırıldanıyordu.

Göğsüm daralıyor, yüreğim kanıyor

Olmasaydı sonumuz böyle...

Kim bilir hangi şair hangi ayrılıktan sonra sevdiği kız için yazmıştı bu şiiri. Sonra dertli bir ozan vurmuş sazın teline türkü yakmıştı. Ama şarkının sonundaki şiiri kendine yoruyordu. Ne diyordu şiirde?

Biri saksimizi çiğneyip gitti
Biri duvarları yıktı, camları kırdı.
Fırtına gelip aramıza serildi.
Biri milyon kere çoğaltıp hüznüleri...
Her şeyi kötüledi, bizi yaraladı.
Biri şarabımızı döktü, soğanımızı çaldı.
Biri hiç yoktan vurdu kafeste kuşumuzu.
Dedim ya gözüm ciğerim yanıyor.
Yüreğim kanıyor.
Olmasaydı sonumuz böyle...

İşte bu şiirdeki “biri” ta kendisiydi. Şarabı döküp soğanı çalmıştı, hiç yoktan kafeste kuşu vurup ciğerlere ateş düşürmüştü. Keşke sonu böyle olmasaydı...

Orhan telefon edip Rıfat’ın bulunduğu yeri öğrendi. Alelacele yanına geldi. Rıfat ayrıldıkları zamandan çok daha farklı durumdaydı. Adeta birkaç saat içerisinde yaşlanmıştı. Omuzları düşmüş, yüzünün rengi sararmıştı. Yoğun stres ve üzüntü yüz ifadesine yansımıştı. Orhan’ı görünce kendini biraz daha güvende hissetti. Dayanacak, destek alacak bir insanın varlığını bilmek gönlünü bir parça da olsa serinletti. Boynuna atılıp sıkıca sarıldı. Artık bir duygu patlaması yaşıyordu. Orhan’ı bırakmıyor ve boynuna sarılmış vaziyette hüngür hüngür ağlıyordu.

“Şimdi ne yapacağız Orhan? Çocuğa bir şey olmuş mu? Benim halim ne olacak. Bu meret şey hem benim hayatımı hem o çocuğun ve ailesinin hayatını kararttı.”

Orhan, Rıfat’a göre daha gaddardı. Çok daha bencil düşünebiliyordu.

“Yapılacak bir şey yok. Olan oldu bir kere. Bu saatten sonra ortaya çıkıp bunlara ben sebep oldum desen çocuğu geri mi getireceksin?”

“Öldü mü yoksa?”

“Bilmiyorum. Ama durumu hiç de iyi değildi. Mermilerden birisi başına isabet etmiş. Çok yakın mesafedeydiniz. Çocuğun kurtulabileceğini sanmıyorum. Yüksek İhtisasa kaldırdılar.”

“Ben bu vicdani baskı ile yaşayamam. Gidip teslim olacağım. Ufacık bir çocuğun kanına girdim.”

“Saçmalıyorsun. Böyle ucuz kahramanlıkla hiçbir şeyi çözemezsin. Kendini düşünerek hareket edemezsin. Karın, çocuğun ne olacak? Üç gün sonra tekrar baba olacaksın. Ailenin sana en çok ihtiyacı olduğu dönemde bırakamazsın. Seni şimdi eve götürüyüm ben. Hiçbir şey olmamış gibi devam edeceğiz. Yaşayıp görelim bakalım doğacak gün bize ne getirir.

Hayat bir gemiyi okyanusta başarılı bir şekilde limana getirmeye benzer. Bazen rüzgârı arkana alıp yelkenleri şişireceksin. Böyle yol alacaksın. Ama çok şiddetli rüzgârlarda yelkenleri parçalatmaya lüzum da yok. Bazen gemiyi akıntıya bırakacaksın. Tamamen

akıntıya da bırakırsan rotadan şaşıp kaybolursun. Demek istediğimi anlayabiliyor musun? Şimdi akıntıya bırakma zamanı. Bakalım vaziyetler ne olur. Bunu bir gözlemleyelim, günlerin getirdiğine göre hareket ederiz.”

Rıfat bunları yapabilecek karakterde bir insan değildi. Ama bu kadar büyük felaket ile ilk defa karşılaşılıyordu ve kendi başına bir şey yapabilecek durumu yoktu. Bu yaşadıklarının kötü bir rüya, bir kâbus olmasını o kadar çok istiyordu ki... Uyanıp kalktığında o hızlı kalp çarpıntılarını duyup yatağında doğrulmak, “ohh çok şükür kötü bir rüyaymış” diyebilmek için nelerden vazgeçmezdi.

Orhan’ın sözlerine uyup O’nun arabasına bindi. Evine giderken silahı satın aldığı zamanı hatırladı. Birkaç arkadaşı saldırıya uğradıktan sonra, sana da lazım olur, kendini korursun telkinleriyle, biraz da arkadaşlarının gazıyla satın almıştı. Hatta Orhan ile birlikte gidip satın almışlardı. Dükkânda çeşit çeşit makineler önüne konduğunda içinin kalktığını, bir ürperti hissettiğini “Ya Orhan bu alet adamın başına bela olur. Bu soğuk mereti evimize sokmasak” dediğini hatırlıyordu. Aldığı zamandan beri bazı seyahatler ve para taşımak durumunda olduğu zamanlar dışında yanına almaz, kasasında bekletirdi. Bu akşam bu mereti niye beline taktığına da nasıl ve hangi duygularla ateşlediğine de bir anlam veremiyordu. Rıfat’ı birazcık tanıyan birisine bu olayı anlatsan; Rıfat’ın böyle bir şey yapmış olabileceğine inanmazdı. Kendisi de inanamıyordu ama olmuştu bir kere.

Evinin önüne geldiklerinde Orhan, kimseye bir şey söylememesi ve sakın olması konusunda sıkı sıkı tembihliyordu. Kafası yerinde olmadığı için silahı da Rıfat’a vermeyi uygun görmedi.

Orhan arabasını hareket ettirip gözden kaybolunca Rıfat da ağır adımlarla apartmana girdi. Orhan’ın söylediği gibi kendini toparlamaya çalışıyordu. Ama bunca yıllık karısı yüzüne baktığı gibi ters giden bir şeyler olduğunu anlardı. Normalde anahtar kullanmak âdeti değildi. Dairesinin önüne geldiğinde kapıyı yumruklardı. Her seferinde karısı kapıyı yumruklamamasını, zile basmasını tembihleyip söylense de bir türlü alışamamıştı. Bu gece kendi evine bir suçlu, bir hırsız gibi giriyordu. Anahtarını çıkartıp yavaşça çevirdi. Kapıyı sessizce açıp daireye girdiğinde el ayak çekilmişti. Kafasını uzatınca, karısının salonda kanepede uyuduğunu gördü. Mutfakta masa toparlanmış tezgâhın üstünde bulaşıklar dağ gibi yığılmıştı. Rıfat da gelip yemeğini yedikten sonra hepsi birlikte yıkanır diye toparlayıp koymuştu. Karısını uyandırıp uyandırmamak konusunda kararsız kaldı. Aslında hiç seslenmeden yatağa uzanıp yatmayı istiyordu. Fakat bu kaçış bir çözüm değildi. Kanepenin yanına gelip bir süre eşini seyretti. Tam elini saclarına uzatıyordu ki sanki hamile olan eşinin karnından bir ses geliyordu. Korktu elini hızla geri çekti. Tekrar saçlarını okşamaya yeltendiğinde aynı sesi tekrar duydu.

“Baba o kanlı ellerini anneme değdirme. Ellerin barut kokuyor kan kokuyor. Sen artık masum ve temiz değilsin. Ellerini temizlemeden bize dokunma!”

Rıfat'ın ruh sağlığı iyi değildi. En ufak olaylardan çok fazla etkilenen bünyesi böylesi bir olayı kaldıramıyordu. Bu ruhsal bunalım, bu duyduğu garip sesler, kendi iç sesinin suçlusun diye bağırması Rıfat'ı daha da kötü bir duruma sürüklüyordu. “Yeter, ben bir şey yapmadım. Bu bir kazaydı.” diye bağırabilmek istiyordu. Bu karmaşık düşünceler ile boş boş bakarken karısı uyandı.

“Geldin mi canım? Melisa bugün okulda çok yorulmuş yemeği yedikten sonra hemen uyudu. Bende seni beklerken burada uyuyakalmışım.”

Şengül, Rıfat'ın yüzünün düşük olmasını yorgunluğuna verdi. Gecenin bu saati büyük bir enerji ile neşe içerisinde olmasını bekleyemezdi. Günlük işlerin yorgunluğu, trafik, ev derken yoruluyor diye geçiriyordu. Rıfat kendini zorlasa da yüzündeki bu durgunluğu sıyırıp atamıyordu. Biraz zorlarsa yapmacık ve eğreti duran gülmesi daha çok dikkat çekecekti. Olduğu yerde doğruldu. Bir açıklama yapma gerekliliği hissediyordu. Şengül'ün öldürücü bakışlarından bir an evvel kurtulmayı istiyordu.

“İş çıkışı Orhan ve Hüseyin ile maçı seyrettik. Beşiktaş kazanınca insanlar sokaklara dökülmüş. Trafığı bir görsen adım atmak imkânsız.”

“Beşiktaş'ın kazandığını televizyondan gördüm. Maç biter bitmez bütün kanallar stadyumdan görüntüler yayınladı. Burada da galibiyet sevinciyle havai fişekler, tabanca sesleri birbirine karıştı, mahalle yıkılıyor zannettim. Bu havaya ateş etmekten ne zevk alıyorlar anlamıyorum. Allah muhafaza birisinin canını yakacaklar, düşüncesizce hareket ediyorlar.”

Bu sözler Rıfat'ı iyice köşeye sıkıştırmıştı. Beti benzi attı. Yorgunum bahanesiyle duşa gitti. Banyoda bataryayı açtığı anda vücudunda bir gevşeme oldu. Başından aşağı dökülen sular ellerindeki barutu, kanı temizleyecek diye düşünüyordu.

Şengül olayın çok fazla üzerinde durmadı. Rıfat'ı beklemeden odasına geçip uykuya teslim oldu. Rıfat yatağında sağa sola dönerek sabahı yaptı. Gözlerini her kapattığında Umut'un o baygın duran bedeni gözlerinin önüne geliyordu. Bu işi bir düzene koyup, kafasını toparlayana kadar ortadan kaybolmaya karar verdi. İş seyahatini bahane edip bir haftalığına İstanbul'a gitmeye karar verdi. Bu olayı uzaktan gözlemleyip sakin kafayla bir çözüm yolu aramanın derdindeydi. Gerçi şimdiye kadar bulduğu hiçbir çözüm öncelikle kendisini tatmin etmiyordu. Babasının sözleri aklına geliyordu. Parayla yapılacak işlere kulak asma. Bugün halledemezsen yarın bir yolunu bulursun. Ama parayla yapılamayacak öyle işler vardır ki önemli olan bunların üstesinden gelebilmek demişti. Sanki bu durumu bilip de söylemişti. Bu işi ne para pul ne de maddi bir şey çözebilirdi. İlk gençliğinde bu sözü duydukça gülüp geçiyordu. Para ile her iş hallolur, parasız yapılamayacak işler ne ola ki diye düşünüyordu. Demek ki büyükler bunları yıllarca tecrübe ettikten sonra söylüyorlardı. Al işte sana parayla çözülemeyecek bir iş. Çık bakalım işini içinden nasıl çıkaracaksın.

Birkaç kat elbise koyduğu sırt çantasını alıp İstanbul'un yolunu tuttu. Bilinçaltında bu kalabalık şehirde, bunca insanın içinde kaybolmak vardı. Olayın yaşandığı gece olduğu gibi yine kendini ayaklarının götürdüğü yere gitti. İstanbul'un simgesi haline Sultanahmet meydanında duraksadı. Turist otobüsleri, caddeden gecen tramvayın sarsıntısı, üstüne üstüne yürüten insanlar... Bu şehrin en sevdiği yeri burasıydı. Her gelişinde bu tarihi yarımadada kalırdı. Sultanahmet Camisinin arkasına Kumkapı'ya doğru yürüdü. Ara sokakta bir otel gördü. Yıllara meydan okuyan eski bir konak görünümündeki binaya girip denize bakan arka taraftaki odalardan birine yerleşti. Otelde turist kafileri olması nedeniyle sadece üst katta arka tarafta küçük bir oda vardı. Sandalyeyi camın kenarına çekip iki binanın arasından görünen küçük denizin maviliğine daldı.

Umut'u düşünüyordu. "Altı yaşında, pırl pırl bir çocuk. Belki ailesinin tek evladıydı. Geleceğe dair umutları hayalleri vardı. Annesinin, babasının da ondan beklentileri... Büyüyecek doktor olacak, mühendis olacak, belki de öğretmen olacaktı. Şimdi hastane odasında yaşam mücadelesi veriyor. Bu çocuğa bir şey olursa anasının, babasının hali nice olur. Ya ben bu kabahatimle nasıl yaşarım."

Sonra kendi evlatları aklına düştü. Melisa'sını düşündü. Kır çiçeği gibi narin, bembeyaz tenli Melisa'sını. Bukle bukle saçlarında bahar kokusu, gözleri çiğ damlası Melisa'sını. Sabahtan akşama özlediği, gözünden sakındığı evladını düşündü. Sonra doğacak yavrusunu. Dünya bir yana evlatları bir yanaydı. Şimdiye kadar sahip olduğu en değerli varlıklardı onlar.

Bu durum içini daha da eziyordu. Benim çocuklarım benim için ne kadar önemliyse, o aile içinde çocuğu o kadar önemlidir. Şimdi o hastane önünde beklemek, her çıkan doktorun ağzının içine bakmak ne kadar zordur.

Empati kurdukça, Umut'un ve ailesinin içinde bulunduğu durumu düşündükçe işin içinden çıkmak bir yana daha beter saplanıp kalıyordu. Adeta duvara toslamış gibiydi. Bu hal üzerine devam ederse ruh sağlığını bozması işten bile değildi.

Karakola teslim olmayı düşünüyordu. Hiç değilse cezam neyse çekerim der vicdanı biraz rahatlamış olur diye düşünüyordu. Eğer sorumlu olduğu bir ailesi olmasa, eşinin kendisine ihtiyacı olduğu bir dönem olmasa bir dakika bile düşünmeden teslim olurdu. Ancak hem eşini ve çocuklarını yalnız bırakacak, hem kendi hayatını berbat edecekti. İşleri, ticari kariyeri altüst olacak, maddi olarak da sıkıntılı bir sürece gireceklerdi. Ne kadar vicdanım rahat değil teslim olacağım diye kendisini telkin etse de nefsi bu bahaneleri öne çıkartıyor," zaten bir ailenin hayatı karardı, kendi ailene bari zindan etme. Bu işe senin sebep olduğunu kim biliyor? Artık daha fazla kurcalama" diye kandırıyordu. Zaman en iyi ilaç derler eskiler. Olayları biraz akışına bırakıp sakın bir şekilde kenardan izlemekten başka yapılacak bir şey yoktu.

SÜT TENCERESİ

Ezgi Fatma AÇIKGÖZ

Döndü Hanım, kısa boylu ve tombul bir kadındı. Sabahın çok erken saatlerinde kalkardı. Kocasını işine, çocuklarını da okullarına uğurladıktan sonra evdeki işlerini ağır bedeninden beklenmeyecek kıvraklıkla öğlene kadar tamamlardı. Öğleden sonraları pek evinde durmazdı. Her gün farklı bir komşusuna veya bir akrabasına gider, evin diğer bireyleri eve dönene kadar tüm zamanını dışarıda geçirirdi.

Kış mevsiminde gezmek onun açısından pek de zevkli sayılmazdı. Günler kısaydı; ev işlerinden arta kalan zamanda gidilen arkadaş toplantıları çabuk kararan havalar nedeniyle tatsız tuzsuz gelirdi ona. Oysa, güneşin uzun saatler boyunca sıcak gülümseyişleriyle insanları ve doğayı kucakladığı aylarda gezmenin tadı bir başkaydı. Hele yaşadıkları o küçük mahalledeki komşularıyla, ikindi vakti kapı önlerinde oturmanın tadı yok mu, dünyalara değişilmezdi.

İç Anadolu'da yaz mevsiminin en sıcak saatleri yaşanıyordu. Ara mahallelerdeki iki-üç katlı evlerin balkon kapıları ve pencereleri, biraz olsun serinleyebilmek umuduyla ardına kadar açılmıştı. Rüzgârın en ufak belirtisi dahi yoktu. Yaz tatilinin de etkisiyle mahalledeki çocuklar evlerindeydiler. Daha önceleri birkaç yaramaz çocuğun kaçamak olarak dışarıda oynamaya çıkmalarının sonu hüsrana olmuş, çocukları güneş çarpmıştı. Öğle saatleri anneleri gardiyan, çocukları da birer mahkûm hâline getiriyordu. İkindi vaktine kadar süren bu durum, güneşin yavaş yavaş batmasıyla birlikte tam tersine dönüyordu. Dışarıda oyun oynamak için ikindiye kadar sabırla bekleyip sokağa çıkma yasağına uyan çocuklar, annelerinin onlara izin vermeleriyle birlikte sevinç çığlıkları atarak kendilerini sokağa atıyorlardı. Bununla da kalmayıp, bozuk paralardan ibaret olan harçlıklarıyla mahalle bakkalına koşuyorlar, çikolata, gofret, gazoz... ne varsa paralarının yettiği kadar dilediklerini satın alıyorlardı. Anneler çocuklarına ses çıkarmıyorlar, saatlerce evde hapis olduktan sonra zafer çığlıkları atan yavrularının bir dediklerini iki etmiyorlardı. Çocuklar için ikindi vakti, tüm enerjilerini attıkları çok özel bir zaman dilimini işaret ediyordu.

Anneler ve yaşlı teyzeler içinse havanın biraz serinlediği saatler, kapı önlerinde

dedikoduların yapıldığı, dantellerin örüldüğü, çekirdek çıtlandığı ve kahve falına bakıldığı zamanlar anlamına geliyordu. Her akşam üstü, kapı önü mesaisine yetişmek için gün içinde var gücüyle çalışan kadınlar, ter içinde de olsalar asla arkadaşlarına verdikleri sözden dönmüyorlardı.

“O kapı önünde oturulacak, o kadar!” diyen gizemli bir sesin bir dediğini iki etmiyorlardı vesselâm.

Döndü Hanım, o gün de her zaman olduğu gibi öğlene kadar evinin işleriyle meşgul olmuştu. Tatilde olan çocuklarının yaramazlıklarından ve evi kirlletmelerinden kadıncağıza âdeta gına gelmişti. Elindeki süpürgeyle ufaklıkların peşinden koşturup duran, “Gelmeyeyim sizin yanınıza!” diye haykıran bir anneyle, “Yakalayamazsın ki, yakalayamazsın ki!” diye odanın içinde dört dönen yaramazların sesi sokaktan duyuluyordu. Anne ve çocuklar, eski filmlerdeki kızilderilileri kovalayan kovboylara benziyorlardı. Çocuklar evin içinde koşturmaktan yorgun düşmüşler, ilerleyen saatlerde bulundukları odadaki divanların üzerinde uyuyakalmışlardı. Evlâtlarının yaramazlıklarından perişan olan Döndü Hanım da, biraz olsun dinlenebilmek için televizyonu açmış ve bir koltuğa kurulmuştu. Kısa süre içinde o da oturduğu koltukta uyuyakalmıştı. Uyandığında aradan iki saat geçmişti. Ufaklıklar hâlâ uyuyorlardı. Sıcaktan ter içinde kalan Döndü Hanım, elini yüzünü yıkayarak kendine gelmeye çalıştı. Yarı uykulu hâlde mutfığa gitti ve öğlen sütçünün getirdiği bir kova sütü henüz kaynatmadığını fark etti. “Hazır çocuklar uyurken şu sütü kaynatayım da soğusun. Kalkınca taze taze içerler.” diye düşündü. Sütü kısık ateşe koyup mutfak balkonuna çıktı. Güneş yavaş yavaş etkisini kaybediyor, hava serinlemeye dönüyordu. Mahalle komşuları kapı önü mesailerine çoktan başlamışlardı bile. Üstelik yan sokaktan ayaklı gazete olarak bilinen iki komşu hanım bulundukları mahalleye, ikindi oturmasına gelmişlerdi. Döndü Hanım, meraklı bir yapısı da olduğundan, başını balkondan aşağıya sarkıttı. Komşular bir yandan çekirdek çıtıyor, diğer yandan dedikodu yapıyorlardı. Nasıl da güzel bir ortam vardı onun için!

Döndü Hanım’ın uykusu tam olarak açılmamıştı. Belli ki kahveye ihtiyacı vardı. Tam kendine kahve yapmak üzere mutfığa giriyordu ki, aşağıdan ona seslenildiğini duydu:

“Döndü Abla, gelsene kız! Kısmetlisi olur diye kahveyi bir fincan fazla yaptık. Gel de birlikte içelim. Lâflarız biraz.”

Döndü Hanım, önce komşularına çocuklarının uyuduğunu ve henüz kapı önü mesaisine başlayamayacağını söylemeyi düşündü. Ama olur muydu şimdi? Hazır, en sevdiği komşuları gelmişti mahallelerine. Sonra, kim bilir ne havâdisleri vardı gene? Kaçırılır mıydı tüm bunlar? Zaten sabahtan beri, iş yapacağım diye canı çıkmıştı. Yaz sıcağından her yeri yapış yapış olmuştu. Üstelik üzerinde hâlâ sersemlik vardı. Dışarıya çıkıp biraz hava alsa mutlaka açılırdı. “Çocuklar uyuyorlar nasıl olsa, kahvemi içer hemen eve dönerim.” diye düşündü.

Aradan geçen dakikalar mahallenin kadınları için tam bir şenlik zamanını andırıyordu. Dedikodular, kahkahalar, bakılan kahve fallarına yapılan yorumlar almış başını gidiyordu. Döndü Hanım kahvesini çoktan içmişti. Yan mahalleden gelen misafir kadının baktığı bütün fallar çıkıyor denilince, o da fincanını ters çevirmiş sırasının gelmesini bekliyordu. Falcı kadının uzun uzadıya baktığı fallar dinleyenleri hayâl dünyasına sürüklüyordu. Pembe dizilere fazlasıyla meraklı olan bu kadın grubu için, fallar da bir bakıma dizilerde olduğu gibi sonu belli olmayan masallarda gezinti anlamına geliyordu. Bu gezintiyi kaçırmak olmazdı.

Döndü Hanım, aradan geçen saatlerin farkında değildi. Fal baktırma sırası ona geldiğinden, pür dikkat komşu kadının söylediklerini dinliyordu. Nereden para gelecek, çocuklarının geleceği ne olacak, kocası daha iyi bir iş bulabilecek mi, hakkında konuşan art niyetli akrabaları var mı, bu yaz kimlerin düğünü olacak, tüm bunları bilmesi gerekiyordu. Ne de olsa, böyle önemli konuların cevabı kahve telvesinde yazılıydı. Fal bakan kadın, komşularının kendisini merakla ve ilgiyle dinlediklerini görünce iyice ballandırarak anlatmaya devam ediyordu.

Tâ ki Döndü Hanım'ın evinden dumanların çıktığını ve çocukların çığlık seslerini duyana kadar...

Mahalleye yayılan yanık kokusu daha geçmemişti. Neyse ki itfaiyenin zamanında yetişmesi sayesinde, Döndü Hanım'ın çocukları zarar görmemişlerdi. Ancak her iki çocuk da çok korkmuşlar ve ağlamaktan perişan olmuşlardı. Ocaktaki sütün yanarak mutfakın yarısını tanınmaz hâle getirmesi akıl alacak gibi değildi. Mutfaktaki perdeler, ahşap dolaplar, yerdeki kilimler tutuşmuştu. İtfaiyecilerin söylediğine göre, mutfak balkonunun ve diğer odalardaki pencerelerin karşılıklı açık olmaları alevin şiddetlenmesine ve kısa sürede yayılmasına neden olmuştu. Ne ilginçtir ki, süt tenceresinin dibi tutup alev almaya başladıktan ve alevler ocağın dışına sıçradıktan sonra, ocağın tüpü bitmişti. Eğer eski tüp yerine ocağa takılı yeni bir tüp olsaydı, yangın iyice şiddetlenecek ve işin içine patlamalar da karışacaktı. O zaman yalnızca Döndü Hanım'ın evi için değil, mahalledeki diğer evler için de tehlike çanları çalacaktı.

Yangının söndürülmesini komşuları, işten dönen kocası ve iki çocuğuyla birlikte uzaktan seyreden Döndü Hanım, korkudan ve üzüntüden gözyaşlarını tutamıyordu. Küçük bir ihmal nelere mâl olmuştu işte!

Görünen o ki: yan mahalledeki komşu kadının baktığı falın tam tersi çıkmıştı. Maddî kayıp, mutluluk yerine hüznün...

Kahve telvesi bir tek şeyi doğru söylemişti: "Ailece kenetleneceksiniz."

Küçük bir mahallede çıkan yangını söndürmeye çalışan itfaiyecileri seyretmek, hayâli olayların yaşandığı pembe dizileri seyretmeye benzemiyordu. O dizilerde birbirine sıkıca sarılan, ikisi çocuk dört insanın buruk sevinçleri anlatılmıyordu. En zor anların, özellikle aile bireylerini en fazla kenetleyen tılsımlı değnek olduğundan dem vurulmuyordu...

SARI KULÜBE

Enes ŞENGÖNÜL

-Bu nasıl çay ulan! Demli olsun demedik ki sana!

Tahir'in oyunda her yenildiğinde, tüm hıncını benden çıkarmasından bıkmıştım. Değiştirmem için uzattığı çay bardağını elime alıp içindeki çayı kafasından aşağı dökmek istedim. Ancak cesaret edemedim. Hiçbir şey söylemeden bardağı alıp tepsiye bıraktım. Geriye dönüp yürürken ocağın başındaki Rıza Abi'ye "Bu dangalakları nereden buluyorsun Rıza?" diye seslenmesinin akabinde geri döndüm. Tüm cesaretimi toplayıp biraz önce hayal ettiğim eylemi gerçekleştirmeye çalışsam da sadece:

-Ben dangalak değilim. İki üniversite diploması olan bir ilim adamıyım. dedim.

İnsanların neden kahkaha attığını anlamamıştım. Muhtemelen Tahir de elimdeki dolu bardakları onun kafasına neden geçirdiğini anlamadı. İlk yumruğu masanın yancılardan Metin'in attığını hatırlıyorum. Bir de Rıza Abi'nin beni kovduğunu... Eve döndüğümde açılmış kaşımı ve patlamış dudakımı gören annem endişelendi. Onun benim için endişelendiğini görmek inanılmaz mutlu etti beni. Ancak bu mutluluk pek uzun sürmedi.

-Sakin işten kovulduğunu söyleme Kenan!

Bir an canımı yaktıkları için üzüldüğünü sanmıştım. Bundan dolayı mutlu da olmuştum aslında. Bir insan annesinin üzülmesinden neden mutlu olundu ki? Ben olmuştum işte. Annemin üzülme nedeninin kovulmuş olmam gerçeğinden kaynaklandığını anlayınca tadım kaçtı. Anneme haksızlık ettiğimi düşündüm. Onun için de ayrı üzüldüm. Akşam babam eve geldiğinde annem kovulduğumu anlatmış. Yüzüme

bile bakmadı babam. Kendince beni cezalandırıyordu. Çalışma odama geçtim, içinde bana dair bir şeyler bulabilme ümidiyle elime bir kitap aldım. Sonra annem kapıdan seslendi.

-Oku bakalım, neye yarayacaksa? İnek gibi yaşamaktan bıkmadın mı?

Oysaki Dostoyevski, Goethe, Tanpınar, Peyami Safa, Abdullah Mollaoğlu böyle bir dünya anlatmamışlardı kitaplarında. Dışarı çıktım, hava soğuktu. Kalabalık caddelerin kaldırımlarına doğru yürüdüm. Birileriyle konuşmaya ihtiyacım vardı ama kimse yoktu. Yağmur başlayınca insanlar kaçışmaya başladı. Caddede benden başka yürüten olmadığını bir mağazanın camından kendimi izleyince anladım. Bir telefon kulübesi gördüm. Cebimde son iki jetonum vardı ve rastgele bir numara çevirdim.

-Merhaba, burada yağmur yağıyor ve insanlar çok bencil.

-Yanlış aradınız sanırım.

-Hayır, yanlış olan tuşladığım numaralar değil. Yani onlar da yanlış olabilir ama daha yanlış giden şeyler var. Mesela geçen gün amcam öldü. İkinci gün gelen misafirlere yemek veremediğimiz için üçüncü gün kimse başsağlığı vermeye gelmedi. Sizce bu çevirdiğim numaradan daha yanlış değil mi? Ya da bizim evin alt bahçesinde iki aydır her sabah ekmek ve su verdiğim kedi, kendisine iki gündür süt ve ciğer veren üst mahallenin çocukları için beni terk etti. Gerçi kitaplar kedilerin nankör olduğunu söyler. Ancak sayısı altı milyar olduğu söylenen tüm insanlar neden benden kaçıyor olabilirler?

Telefon kapandı. Sanırım jetonumun süresi dolmuştu. Son jetonumu da deliğe atıp bir numara daha çevirdim.

-Merhaba, burada yağmur dinmek üzere. Ancak insanlar hâlâ bencil.

-Kimsin kardeşim, ne istiyorsun?

-İsimim Kenan. Yağmurun hiç dinmemesini istiyorum. Böylelikle insanlar kaldırımları bana bırakıyor. Bir de şu Tahir'i öldürmek istiyorum ama cesaret edemiyorum. Senin ismin ne?

Telefon tekrar kapandı. Sanırım jetonun süresi erken bitmiş olmalıydı. Kulübeden çıktığımda yağmur durmuştu. Kaldırımlar tekrar insan doldu. Karşıya geçmeye çalışan bir sokak köpeğine bir araba çarptı ve hızlıca uzaklaştı. Herkes köpeğin başında toplandı. Sonra sokağın ortasında ondört yaşında bir çocuğu vurdular. İnsanlar bu sefer kaçıştı. Köpek için adalet isteyen insanlar, bir çocuk için adalet istemekten korktular. Köpek yaşamaya devam etti, çocuk öldü. Mendil satan bir Çingene çocuk manzarayı görünce ağladı. Gittim yanına oturdum, ben de ağladım. "Vurulan çocuk da mı Çingene?" diye sordum. Kafasını salladı, sonra çocuk bana sordu:

-Daha önce hiç Çingene cenaze merasimi gördün mü?

Okuduğum kitapları, izlediğim filmleri, anlatılan hikâyeleri düşündüm. Yaşadığım mahallenin üç arka sokağında Çingeneler oturmasına rağmen hiç Çingene cenaze

merasimini görmediğime emindim. Üstelik duymamış ve duyana denk gelmemiştim. Cenazelerine ne yaparlar diye düşündüm ama mantıklı bir cevap üretemedim. O yüzden gözleri dolu vaziyette üşüyen bu çocuğa sordum:

-Siz ölülerinize ne yaparsınız?

-Gömeriz abi. Ancak siz bizi görmemek konusunda, ötekileştirmek konusunda o kadar inatçısınız ki sadece eğlendiğimiz anları görüyorsunuz. Eğlendiğimiz için ise sadece gülüyor ve dalga geçiyorsunuz.

-Çok acil telefon açmam gerek, jetonun var mı?

Çocuğun verdiği jetonla sarı renkli telefon kulübesine doğru koştum. Rastgele bir numara daha çevirdim.

-Merhaba, buyurun.

-Bırak merhabayı şimdi. Hepimiz dönüşüyoruz. Ben de onlara benzemeye başladım. Lütfen yardım edin! Bugün öğlen annemin üzülmelerini istediğimde fark ettim. Geçenlerde amcam öldüğünde tabutunun başında “Ben şimdi ne yapacağım?” diye söylendiğimi hatırlıyorum. Amcam için değil, kendim için üzülmüştüm. Onlara benzemek istemiyorum. Lütfen yardım edin!

Telefon yine kapandı, ben de eve döndüm. İçeri girdim ve selam verdim, kimse selamımı almadı. Babamların yatak odasına geçtim, çekmecedeki silahı aldım. Dışarı çıkıp kahvenin önünde Tahir’in gelmesini bekledim. Üç kurşun sıktım, herkes kaçışırken yanına kadar gittim. İki kurşun isabet etmişti, diğeri nereye gitti bilmiyorum. Kulağına eğildim ve “Dünyayı sizden kurtaracağım.” dedikten sonra kahveye girdim. Rıza Abi yine ocağın başındaydı. Metin ise başka bir masada yancılık yapıyordu. Belimden silahı çıkardım, ilk kurşunu Metin’e sıkacaktım ama polisler daha erken davrandı ve beni yakaladılar.

Hâkim neden yaptığımı sordu.

-Sizi onlardan kurtarmak için yaptım. Bir de Çingeneler ölülerini yemezler.

Anlamadı, anlasaydı beni bırakırdı. Bir insan canının bir köpek kadar değerli olması gerektiğini anlasaydı beni bırakıp diğerlerini tutuklatırdı. İnsanların ölülerine bile kendileri için üzüldüğünü anlamış olsaydı, muhakkak beni salıvermiş olması gerekirdi. İki üniversiteyi dereceyle bitiren birinin kahvehane köşelerinde dayak yedikten sonra işsiz kalmasının sebebini Dostoyevski’nin yazmamış olduğunu da bilmiyordu sanırım.

-Bir de telefon jetonlarının konuşma süresi çok kısa Hâkim Bey.

ESİR GÖZLERDE UÇUŞURKEN HAYALLER

Cemal KARSAVRAN

sisler içinden seslen duyarım
asıp kalmayayım şirin dizelerine
fermansız olmasın kelimeler
ulaşılması yakın elini uzatsam tutacağım belki de
resmin canlanır gözümün bebeğinde
ezberimde adın yazılıdır

sezgilerimde yanılmam
Ankara'dan eser bir yel serin sıcak
fidan boyludur Niğde bağlarından
ummana benzer yüreği
Rumi takvim hesabıyla bu gece
engin bir deniz çağlar içimde

sen ki bilmelisin ki
akışında feryatsız bir çocuk ağlar
feneri çalınmış gecelerden
ufka dalan gözlerde nur sun
rengini arayan çiçeğin
enleminde kaybolursun

süslen geceye inat aynalarda
ayyuka çıkarsa dedikodu olarak
ferman kar eylemez dilin kemiğine
usanmaz kıskancından ortalıktakiler
ram olacaklardır senin hayat aşkına
esir gözlerde uçuşurken hayaller

DİK HOCA

Burak AKDAĞ

99 model 120'lik Ford, kapı arasından epey toz alıyordu. Sıcaktan kavrulmuş kapı lastiğinin lastiklik bir hali de kalmamıştı gerçi. Kaportadan dışarıya çıkan bir kısmı derbiyle yapıştırılmış olmalıydı. Çünkü lastiğin dibinden çıkan sarımsı sıvı artık sarımsılığını muhafaza etmese de beceriksiz ya da en azından dikkatsiz bir el tarafından oraya sıkıldığını haykırıyordu. Acaba, kendini camdan tarafa yaslamış dışarıdaki toza, boza aldırmadan yol giden şu umursamaz şoför mü sıkmıştı derbiyi lastikle sacın arasına? Kapı lastiğinden kaydırdı gözlerini. Oturduğu üçlü koltuğun devamına baktı. Döşemenin kumaşı oturulmaktan parlamıştı. Ne şoförün umurundaydı bunlar ne yolcuların ne de Ford'un. Şoför yola gidiyordu, yolcular yolda gidiyorlardı, Ford da yolunda gidiyordu işte.

Kendisinden başka iki kişi vardı arabada; hemen önünde oturan, altmışlı yaşlarda bir çift. Giydiği oduncu gömleğini sanki kravat takacakmış gibi boğazına kadar ilikleyen adamın yaz günü ceket giymiş olduğu dikkatini çekti. Hem de ceket kışlıktı. Bir de kalın kasket vardı adamın başında. Ceketin astarının kaymış olduğu dışarıdan bakınca bile belli oluyordu. Siyah bir tesbih çekiyordu adam damarlı elleriyle. Adamın ellerinin bedeninin geri kalanının aksine etli oluşu ilginç geldi. Sonra birden adamın yüzüne çevirdi bakışlarını. Alabildiğince esmerleşmiş bu yüzün göz kırışıkları beyaz kalmıştı bir tek. Demek oluyordu ki bu adam, gözleri hep kısık bakıyordu hayata. Acaba güneşten

mi kısıliyordu bu gözler ya da tozdan mı? Yoksa çok uzaklardan beklediği mi vardı da uzakların da uzaklarını görebilecekmişçesine kısıliyordu bu gözler? Kadınsa adamın tam tersi, oldukça etine dolgundu. Boyu da kısa olunca toparlak bir görünüm arz ediyordu. Çiçekli çintisinin üzerine mor renkli bir penye geçirmiş, onun da üzerine artık rengi solmuş fıstık yeşili, delikli bir yelek giyinmişti. Yeleğin cebine ne koyuyorsa artık yelek aşağı doğru sünmüş, delikleri genişlemişti. Cebin altına sıçrayan birkaç damla ozon suyu da soluk yeşilin içinde sarı lekeler oluşturmuştu. Ford'un koltuk arasından kadının ayağındaki yeşil lastik görünüyordu. Lastiğin ön kısmı yırtılmış, dikiş ipliğiyle birleştirilmişti. Kırmızı yağlı boyayla vurulmuş bir harf dikkatini çekti lastiğin kenarında. “U” muydu “V” miydi, çözemedi harfi.

Ford'u, ihtiyar çifti, Ford'un kirli camından görüldüğü kadarıyla çevresini seyre dalmışken önündeki kadının “Muallim misin guzum?” sorusuyla irkildi. Soruyu anlayamamışçasına birkaç saniye geçirdikten sonra “Yok,” dedi, “Öğretmenim ben!” Hafif çekik gözlerini biraz daha açan kadından “Hı.” diye bir ses yükseldi. Ve kadın ayıplarca bir tavırla önüne döndü. Sinirlenmişti kadının tavrından ötürü. Gene de çok takılmadı. “Cahil kadın,” diye düşündü “Kim bilir hangi yüzyılı yaşıyor bunlar, muallimmiş!” Adamın olanlara kayıtsız kalışı ayrıca dikkatini çekmişti. Bu halde yüzünü cama döndü. İlerledikçe hiçbir şeyin değişmediği coğrafyada yolun bitmesini bekledi.

Coğrafyanın rengine hiçbir aykırılık taşımayan damlardan oluşan köye girdiklerinde önündeki kadın, şoföre doğru, “Rahman, bizim o yannıdan dönüver, yükümüz ecik ağır.” diye seslendi. Dikiz aynasından içeriye süzen şoför teyzeyle göz göze gelince gülümseyerek “Olur dezeem,” dedi. Bir iki dar aradan geçtikten sonra Rahman vitesi boşa attı, biraz sonra Ford durdu. Ancak Rahman frene mi bastı da durdu, yoksa Ford kendiliğinden mi durdu belli olmamıştı. O arada, “Hemen açmayın,” dedi Rahman “Ecik toz geçsin.”

Saatler süren bir yarım dakika sonunda Rahman çevik hareketlerle Ford'dan indi ve arka kapıları dezisinin yüklerini indirmek üzere açtı. İhtiyarlar da yavaş yavaş Ford'u terk ediyorlardı. Önce kadın indi, sonra adam. Adam bir iki adım ileri gitse de kadın gitmiyordu. Ford'un açık kapısından bakıp duruyordu. Yarım bir nefes aldıktan sonra, “Gelsene öğretmen guzum, ne bekliyon? Yükümüz ağır dedik zaar, gel de ucundan dut.” dedi.

“Ne münasebet yahu?” diye düşünse de Ford'un tavanına kafasını çarpmamak için iki büküm olarak aşağıya indi. O arada şoför mahalline kurulmuş olan Rahman, toz

çıkarmadan ağır ağır kaldırdı Ford'u ve yoluna devam etti. Anladı ki burada pek çok şey toza göre ayarlanır. Kadın mütebessim bakıyordu. "Boylu bosluymuşsun maşallah," dedi. "Adın ne senin?" "Yiğit..." "Hay adınna yaşa Yiğit guzum, hadi dut şunu ucundan da gidek." dedi kadın, bir ucundan tuttuğu çuvalı göstererek. Yiğit Öğretmen kadının gösterdiği çuvala baktı. Gübretaş, Üre Amonyum Sülfat, Makropower 33, Gübretaş İmalatıdır, 50 kg, Türkiye'de üretilmiştir... Sarı çuval tıklım tıklım doldurulmuştu. Ağzı kırmızı bir naylon iplikte teyellenmiş, kulakları da koli bandıyla tutmaç yapılmıştı. Baktı, dezenin kulaktan tuttuğunu görünce diğer tarafından da o tuttu. Dezenin yardım çağrısından dolayı ağır bir yük beklerken, taşıdıklarının çok hafif bir çuval olduğunu fark ediverdi. Seslenmedi. Yürüdüler...

Adam önde, kadın arkada, Yiğit de kadının yanında... Kerpiç bir avlunun önüne geldiler. Avlunun üstü çeşit çeşit tenekelerle kaplanmıştı. Kimi paslanmış, kimi yeni konulmuş... Uzunlamasına açılıp avlu duvarının üzerine serilen bu tenekeler belli ki kerpiç duvarı yağmurun azametinden korumak üzere yerleştirilmişti. Üzerlerine tekrar çamur vurulsa da kimisinin üzerindeki yazılar belli oluyordu. Mobil Delvac, Bizim Yağ, PO 20 - 50 Ağır Vasıta, Hektaş Ester 16 lt... Paslı bir zincirin, pervaz yerine çakılmış 5'e 10 tahtaya emanet tutturulmuş bir çiviyle kavuşması sonucunda oluşturulan askı tutuyordu kapıyı. Kilit takacak bir yeri yoktu. Kapının tahtalarının kimi yeni kimi eski, kimi ince kimi kalın... Birinin ortasından budak oyuğu sırtıyor, diğerinde NP Palet yazısı... Avlunun hemen her yerine ağaçlar dikilmişti. Çoğunun kayısı ağacı olduğu belli oluyordu. Ağaçların dibi alabildiğince kuruydu. Birinin altında ortasından ikiye ayrılmış bir traktör lastiği vardı. İçindeki kirli sudan ördekler içiyordu. Ötede bir kaz, etrafında gezinen iki zayıf tavuğa tıslıyordu.

Karşılarında ev duruyordu. Yine kerpiç... Dışı çamurla sıvanmış. Çatısı yok. Sonradan "garaörtü" olduğunu öğreneceği bir toprak yığını var çatı niyetine. Altında sazlıktan örülme hasırlar görünüyor. Merdiven yerine nispeten düzgün taşlar dizilmiş. Balkon yok ama kapı önüne bir çıkıntı yapılmış. Çıkıntının üzerindeki çatıyı çatlamış iki kavak çavdurması tutuyor. Pencereler oldukça küçük ve karanlık. Zamanın birinde renklerinin mavi olduğunu hatırlatan noktalar kalmış. Ahşap doğrama kapının durumu nispeten iyi. Rengi solmuş olsa da maviliğini muhafaza ediyor. Alt kısmına parlak bir teneke çakılmış. Kar savurmasına karşı bir önlem belli ki. Hatta belki de bu evin en kıymetli parçasıdır bu kapı.

Yaşlı adam kapının kilidini tek sefer çevirdi. Kilidin dilinden sanki zoraki kaldığı bu

durumdan kurtulmuşluğuna sevinirmiş gibi bir “tak” sesi geldi. Kapıyı bilek gücüyle itti yaşlı adam, kapı yerdeki betonda sürtüne sürtüne yer yapmıştı. Yuvasından düşen kapı kendine yeni bir yer edinmişti işte. Kapı bile ibretti burada insana... Rayından çıkarsan, çerçevenden düşersen, yerinden edilirsen; “yer yapacaksın” hem de sürtüne sürtüne... “Mismillah!” dedi yaşlı adam, sağ ayağını içeri attı. Kadın bekledi, başıyla Yiğit’e işaret etti: “Gir!”

İçerideler. Yiğit, geniş ve yüksek bir somyada oturuyor. Ayaklarını sarkıtmış, içinde bulunduğu odayı inceliyor. Oturma odası burası. Kapıya yakın fırınlı soba var. Odanın tabanı, odanın bir köşesine bırakılmış suluk deliğine doğru meyil verilmiş şekilde. Suluğun olduğu köşeye giden duvarların yarı beline kadar naylon raptiyelenmiş. Plastik bir ıbrıkla bir sabunluk yan yana. Sabunluğun içindeki ufalmış sabun ortasından çatlamış. Bu oda sanki binlerce yıldır böyle duruyor ve odanın tasarımı binlerce yıl önce düşünülmüş gibi. Bu evde hiçbir fazlalık yok, Yiğit’ten başka...

Kaşla göz arasında yaşlı kadın sobayı yaktı. Sobanın içindeki kayısı dalları ve tezek parçaları yanarken sobadan da ısınma sesleri geliyordu. Öyle ya, soba önce kendi ısınacak sonra da etrafındakileri ısıtacak. Yiğit bu evde her an tefekkür etmekte olduğunu fark etti. Kapıdan, sobadan ibretler çıkarıyordu... Az sonra kadın, elinde bir tepsiyle geldi. Yufka ekmeği sobanın üstüne attı. Çok geçmeden sobadan aldığı ekmeğin üstünde bir ucu açılmış margarin gezdirdi. Yağ, ekmeğe sürüldükçe eriyor, ekmeği parlatıyordu. Böyledir, sürtüneceksin, eriyeceksin, kendinden vereceksin amma sonunda parlatacaksın dokunduğunu... Kadın yağladığı ekmeğin içine peynir serpiştirdi. Sobanın üzerinde demlenen çaydan da bir bardak doldurup, bir tepsiyle yanına koydu Yiğit’in. “Yi guzum, yuha ekmağımız bu bizim, guru pendir attım içine. Sıcağı görünce süner bu pendir. Gevretme derik biz buna. Hemen yemelik bu. Çayını da iç ha, buğazın ılsansın. Doymazsan bi daha yaparık.” diyerek gülümsedi.

Yiğit, ısırdıkça dökülen bu dürümü yemekte epey zorlansa da tadı hoşuna gitti. O istemese bile yaşlı kadın ikinciye gevredip önüne koymuştu çoktan. Yiğit onu da yedi. Üç bardak da çay içti. Bu esnada adam karşısına oturmuş yere bakarak tesbih çekiyordu. Kadınsa Yiğit’e bakıyordu. Yiğit, son ısırığını alıp son yudum çayını da içince kadın Yiğit’in yanına oturdu. Elini Yiğit’in dizine koyup konuşmaya başladı: “Bak a Yiğit guzum, sen bana gızdın ecik. Haklısın, anlayamadın. Benim adım Vesile. Bir vesileyle geldik dünyaya, vesile olmak için yaşıyok. Şindi de senin için bir Vesile’yim ben. Zornan eve çektim seni, gonuşmadan ekmek koydum, seven mi sevmen mi diye sormadan. Amma ibret al guzum,

an be an canlıdan ve cansızdan ibret al. Eğer ben seni buraya çekmesem, Rahman seni mıhtara götürürdü. Mıhtar da bi kamyon laf gıvırırdı. Yok okul binası köhne, yok eşya esik, yok talebe işe - güce gider, mala - davara koşar, üretir de üretir adi. Yirmi yıldır mıhtar bu dürzü. Millet okusun istemez, okuyan ossa buna karşı çıkacak olur, bilir. Ben bebelerimi büyük şehre yolladım. Okudular. Allah ayaklarına daş değdirmesin. Biri senin gibi muallim. Muallim deyince de gızdın amma burdakiler senin öğretmen olduğunu öğrenene gadar muallimsin guzum. Öğretmenliğe gendin yükseleceksin. Bak a guzum, bizim bu evler hep ulama, yama. Teneke, tumbıl, palet - milet ne bulursak kullanırız biz. İlaız olacak şeyleri atmayız. Sen de böyle edeceksin guzum. Ne bulursan yamayacaksın. Bi dene çivi bulsan doğrultup çakacaksın. Bak a guzum, burda her şey başka bir şeye göre bellendir. O başka şeyleri bilmezsen yapılan işin anlamını goremek. Toza gore arabanın gapısını açar, suya gore evin içini dökerik biz. Tozu, suyu bilmezsen yaşıyaman bu bozkırda. Bu evin asırlık gapısından ibret al guzum, gerekirse yol aç kendine, amma yer yap, amma iz yap. Ne yaparsan yap, amma vazifeni yap. Şu zobadan ibret al guzum, gendi ısınmıyan etrafını ısıtamaz. Önce sen sıcak dur. Sıcak bak insana. Sıcak bak ki ısındırasın gendine. Ben sana yemek sormadım guzum, bi tavuk keser yedirirdim amma gör istedim. Eldeki neyse onun verileceğini gör guzum. Tavuk bi gün yenir, gevretme her gün. Her gününü gör dedim guzum. Ve gör dedim yavan yağlanınca datlı olur guzum. Ben yavanı yağladım da verdim sana. Yavan olma guzum, acı olma insana. Yağlı ol, şerbetli ol, bereketli ol... Sana doyan şükür desin tama. Senden önce epiy muallim geldi, hepsi de kaçtı. Kimini şu itneler geçirdi. Kimi tozdan çekindi. Kimini horuz kekti, kimine kopek çeniledi... Kaçmak isteyene, bırakmak isteyene mahana çok guzum. Sen galacağsen dik dur guzum, bozdan gelene de, tozdan gelene de, tezden gelene de dik dur guzum. Allah boy vermiş maşşallah. Kimsenin boyu yetmez dik olanı devirmiyek. Adını Yiğit demişler, ne güzel demişler. Adın gibisin sen guzum. Dik, dimdik adamsın, Dik Hoca'sın sen!"

Yiğit ayağa kalktığında zihninde tek bir kelime, tek bir sıfat, tek bir isim yankılanıyordu: "Vesile... Vesile'ymış adı. Karşıma çıkan bir vesile..."

YAPRAK DÖKÜMÜ

Gülçin Yağmur AKBULUT

Sonrası karakış
sonrası yağmur
bu yüzden denizi
ve ormanı
hiç unutmuyorum
Bu yüzden özlüyorum
bahar kokan mekânları
koynumda besleyip
göklere saldığım
hayali kuşlarımı
Bize göre değil
demiştin, gül çığlıkları
bir gece vakti
ay'a dikip gözlerini
yıldız bahçelerini
göstermiştin
ayaklarımıza dolanan
bir kedinin
mahzun bakışını
Aşkın ipliği
kırılıyor şimdi
üzerime bol geliyor
şiiirden diktığım
elbiseler
erken mi geldi ne
hiç beklemediğim
sonbahar
neden böylesine içli
canımı yakıyor türküler

EKMEĞİMLE OYNANIRKEN

Mustafa BİLGÜCÜ

Bu yazdıklarım atandığım bakanlığın taşra teşkilatında yaşadıklarımın ibarettir. Edebiyatla memuriyetin ateşle barut gibi olduğunu düşünen işgüzar insanların içine girdiğimi bilmeden, çirkin ördek yavrusu hikayesini hatırlayacağım güne kadar dışımı sıktım. Dışlandığımı hissettiğimde çalışan memurların beni hor ve hakir görmeleri ilkin aday memur sınıfındaki benim gibi biri için normal göründü; çünkü devlet işinde kıdemin ve rütbenin önemi ortadaydı. Zamanla durumun düzeleceğini, memuriyete alışacağımı ve kabullenileceğimi sandım. Günler böyle geçti.

“Onlar da memur sen de memursun. Seni aşağı göremezler. Seni hakir göremezler. Seni dışlayamazlar. Seni küçük göremezler,” diyordum. Durum bundan ibaretti.

Edebiyatla ilgilendiğimi ve yoksulluktan geldiğimi söylediğimde sanki sen misin içi dışı bir olan, samimi ve dürüst olan dercesine üzerime gelmeleri önü alınamaz bir hal aldı. Arama motorlarında ismimi sorguluyorlar, edebi eserlerimi ve öykülerimi ısıtıp ısıtıp önüme getirip, sanki bir suç işlemişçesine beni yargılıyorlardı. Adı ve soyadı benimkilerle aynı olan başka insanların sosyal medya hesaplarındaki hareketlerin benim tarafımdan oluşturulduğu iftirasını üzerime atarak isnat ettikleri suçla işimi doğru ve huzurlu bir şekilde yapmamı bekliyorlardı. Bunun olamayacağını biliyorlardı. Sanal ortamda kendilerini gerçekleştirmeye çalışan, ad ve soyadları benimkilerle aynı olan insanların yazdıkları için suçlanmam gerektiğini söylüyorlardı. Savlarının mantıksızlığını bildikleri için suçlamalarını kağıt üzerinde tarafıma iletemiyorlardı.

Daha sonra yazdıklarımı dillerine doladıkları gün geldi çattı. Önem ve değer vermedikleri edebiyat mesleğini ne zorluklarla icra ettiğimi ve memurluğa atanabilmek

için gecemi gündüzüme kattığımı bilmelerine rağmen istifa dilekçesini cebimde gezdirdiğimi pervasızca dile getirebiliyorlardı. Onlara göre öykülerimdeki olaylar ve karakterler, yazı çizi işinde olmam, sanatla uğraşmam memuriyete engel işlerdi. Devlet memuru yazı yazamazdı. Yazarsa işte böyle olurdu. İsmi arama motorlarında gezdirilir, internet ortamında suç oluşturabilecek içeriklere rastlamak için sabahtan akşama kadar klavye başında zaman harcanır ve suçlanırdı.

Suçlandığımı biliyordum. Aralarında barınamamam için yapılanları, aşağılamaları ve suçlamaları sineye çekmemi istiyorlardı. Onlara göre, korkmalıyım. Sesimi çıkaramazdım. Kimseye bir şey anlatamazdım. Yoksa akıllarınca beni o vatandaşın, temiz sesin, ışığın ve görüntünün olmadığı boş ofis odalarında internet üzerinde bulduklarıyla suçlamaya devam edip işimden edebilirlerdi. Aday memurdum. Onlara göre kanunlar, yönetmelikler, tüzükler, yönergeler kendileri için baba şefkati kadar sıcak, benim içinse cehennem azabıydı. Bir telefonlarıyla, kurduğum düzeni altüst eden üst yazılarla iş hayatımı zindana çevirebilirlerdi. Onlar müdürlerle, şeflerle, kıdemli memurlarla senli benli oldukları gün benim doğduğumu söyleyecek kadar kibre kapılmışlardı. Bense çalışmadığı ayın parasının kendisinden ne zaman alınacağını ve bu paraların neden sonra borç olarak çıkarılacağını düşünen bir aday memurdum.

İşte şimdi bu yazıyı yazıyorum. Birileri okur diye. Birileri edebiyata saygı gösterir belki diye. Birileri memur olan öykü ve roman yazarının ajanlıkla suçlanıp istifaya zorlanamayacağını söyler belki diye. Birileri güvenlik soruşturmalarından alınının akıyla çıkmış benim gibi insanların edebiyatla memuriyeti aynı anda götürebileceği gerçeğini belki gizlemez diye.

Edebiyatla uğraşmak zor iş, çoğu kimse için geçerli bir meslek de değil. Ayrıca çalışmak zorundasınız. İşinizi zorlaştırmak isteyen kıskanç, iftiracı, suç isnat etmekte tereddüt etmeyen, devletin kasasından yiyip devletin memuruna çamur atmayı bir eğlence aracı olarak gören insanlara da rastlamanız olası. Size attıkları iftiralarından sonra dışlanmanız için kendinizi savunmanızı beklerler. Aslında ne suç yakıştırmaya ne savunma almaya hakları olduğu halde bunu yaparlar. Sizi memuriyetinizden edebilmek için bazı klasik taktikleri uygulayarak özelden, bel altından, işi sulandırarak ve kişiselleştirerek ekmeğinizle oynamaya çalışırlar.

Onlara göre siz istifanızı cebinizde taşıyorsunuzdur. Onlara göre memuriyete uygun değilsinizdir. Onlara göre size ait olmayan sosyal medya hesapları size aittir. Onlara göre tutunamayacaksınız. Onlara göre hesap vermek zorundasınız. Onlara göre kendinizi savunmak zorundasınız. Müdürler onlardandır. Şefler onlardandır. Onlar bir aile gibidirler. Oranın kanunlarını, yönetmeliklerini, kurallarını yazılı olmayan bir şekilde alınlarında taşırlar. Oranın ağaları, paşaları, kralları, reisleri onlardır. Sizin yapmanız

gereken onlara uyum sağlamaktır. Hesap vermeniz gerektiğinde hesap vermelisinizdir. Suç isnat ettiklerinde o suçu kabul etmelisinizdir. Arkanızdan açık arandığında ve konuşulduğunda temiz olsanız bile kirli olduğunuzu söylemelisinizdir. Çünkü farklı bir renk benzer renklerin içinde çok sıtır.

Aksi halde ekmeğinizi ağzınıza götüren, lokmalarınızı çiğneyen öğütücü dişleri hareket ettiren, banka hesabınıza maaşınızı yatan onlar olmadığı halde bu şekilde bir izlenim uyandırılır ve siz ziyana uğrayanlardan olursunuz. Şüphesiz bu ülkedeki her teşkilatta durum bu şekilde işlemiyordur. Birbirlerinin açıklarını aramayan, birbirlerine güvenip dayanan ve gözlerindeki ışıqla işinizi daha iyi yapabileceğinize inandığınız insanların çalıştığı taşra teşkilatları da vardır.

Kazanılan para ve karın doyuran ekmek hakkında da bir şeyler yazmak isterim. Bildiğiniz en değerli kâğıdın köşesinden yırtın ve onu ağzınıza koyun. Hayır, çiğnemeyin, yutmayın; sadece o, dilinizin ve damağınızın kenarında bir iki saniye beklesin. Kendini tükürmek ve kusmak zorunda hissetmeyen birileri de çıkar eminim. Ama çoğunluk bu şeytan başlı zakkum ağacı aromasındaki şeyin tadının damağından gitmesi için bildiği en zehirli ve acı şeyi ağzına götürmeye dünden hazır hissedecektir kendini. Size yukarıdaki şeyleri yaşatan birileri varsa onlara sorun. “Ekmeğin içindeki buğdayı ve suyu yarattığını iddia ederek kendini Allah’a ortak koştuğunu söylemiş olmuyor musun? Yani bana ekmeği veren sensin, öyle mi? Beni işimden gücümden edeceksin, öyle mi? Memuriyetten atılmam için deliller topluyorsun, öyle mi? Arkamdan iş çeviriyorsun, öyle mi? Açık arıyorsun, öyle mi? Hesap soruyorsun, öyle mi? Kendimi sorgu makamının karşısındaymışım gibi savunmamı istiyorsun, öyle mi?” Size cevap veremeyecektir. Konuşamayacaktır. Yutkunacaktır. Çünkü sizin korkunuz yoktur. Çünkü siz ekmeğin içindeki buğdayı ve suyu onların yaratmadığını bilirsiniz. Çünkü siz neye ve nasıl tapınılacağını iyi bilirsiniz. Çünkü siz onlar gibi değilsinizdir. Çünkü siz yılların çürütüp kirlettiği paslı ofis mobilyalarından da cansız ve ölü bir bedene hesap verilmeyeceğinin farkındasınızdır.

Bu deneme tadındaki yazıyı edebiyatla ilgilenip memur olan kardeşlerim için yazdım. Kendini dışlanmış hisseden işçi kardeşlerim için yazdım. Azınlıkta kalıp çoğunluğun haklarına tecavüz eden birilerine karşı kim dur diyecek diyen ve orada burada çalışan insanlar için yazdım. Kimsenin olmadığı ofis ortamlarında ağza alınmayacak küfür ve hakaretleri duyup ekmek kaygısıyla dişini sıkıp kulaklarını çirkinliklere kapatan insanlar için yazdım. Seslerini kimsenin duymadığını sanan insanlar için yazdım. İnançlarını zedeleyen sözleri sırf ekmek parası kaygısıyla sineye çekmek zorunda kalan emekçiler için yazdım. Ben bir şekilde sesimi duyurabiliyorum. Kendilerine çok güvenen o iftiracılar sa kirli küfürlü seslerini ancak devlet dairesinin ofis kapısı kapandığında, onlar gibi olanların kulaklarına kusabiliyorlar.

BİR NEFESTE

Mehmet Ali KALKAN

Kökü sağlam olmayanı,
Yağmur yağar sel götürür.
Durmasını bilmeyeni,
Bir nefeslik yel götürür.

Serap gören düşer gama,
Çöldeki izler muamma,
Yürüyene durur amma,
İnanmışı yol götürür.

Denizler hoş tutar çayı,
Gece bekler dolunayı,
Aşka tutunan meyveyi,
Bir sevdalı dal götürür.

İşte arşın, işte Halep,
Hevesedir elbet talep,
Bir sivilce cana sebep,
Bir kıvılcım mal götürür.

Gece gündüz saya saya,
İnsan mal topluyor güya,
Halbuki öte dünyaya,
Üç beş metre çul götürür.

“Günüm benim günüm” deme,
“Arşa çıktı ünüm” deme,
“Herkesten üstünüm” deme,
Kulu yine kul götürür...

ZEKİ MUMCU VE ANKARA KİTABEVİ

Uğur Ozan ÖZEN

Ali Haydar Kitabevi'nden sonra Bursa'nın en önemli ikinci kitapçısı Zeki Mumcu Kitabevi'dir. Zeki Mumcu hemen hemen elli sene boyunca Bursa ve Ankara'nın kültür hayatını etkiler, dahası dönüştürür.

Zeki Mumcu'nun hayatıyla ilgili derli toplu bilgi veren ilk kaynak 2002 yılında yayımlanan Bursa Ansiklopedisi'dir. Üçüncü cildinde yer alan (hazırlayan Yılmaz Akkılıç) Zeki Mumcu maddesini birlikte okuyalım:

“(Yunanistan İskeçe 1911-Ankara 1983)

Bursa'da Cumhuriyet döneminin ilk kitapçılarından, yayıncı. Özellikle tıp kitapçılığının öncülerinden sayılır. 7 yaşında iken babası Mustafa Efendi'yi, 12 yaşında annesi Şefkat Hanım'ı yitirdi. Amcasının koruyuculuğu altında Selânik'teki ünlü Laik Fransız Okulu'nu bitirdi. Genç yaşında



Zeki Mumcu



ciğerlerinden hastalandı, tüberküloz tedavisi gördü. Batı Trakya'da Türk ulusçuluğunu gelişmesi için açılan derneklerde etkin görevler aldı. Bu arada, sonraları uzun süre Atina'da Yunanistan parlamentosunda Batı Trakya Türklerinin temsilcisi olarak görev alacak olan Nuri Fettahoğlu ile birlikte Batı Trakya adlı haftalık bir gazete çıkardılar – bu gazete 1980'lere değin yayın yaşamını sürdürecektir-. Lozan Antlaşması gereği, Batı Trakya Türkleri "ahali mübadelesi" kapsamı dışında olduğu için, babasından kalan bir miktar varlığından önemlice bir bölümünü feda etmeyi göze alarak 1933 yılında zorluklarla Türkiye'ye göç edebildi. Bir yıl süreyle, ideali olan kitapçılık mesleğini nerede yapabileceğini araştırdı. 1934'te Bursa'ya yerleşti ve "Ankara Kitabevi" adını verdiği işyerini açtı. 1935'te öğretmen Sacide Hanım'la evlendi –bu evlilikten Ahmet ve Mehmet adlarında iki erkek çocukları olacaktır-. İlk işyeri, Ulucami karşısında idi. Daha sonra Atatürk Caddesi'nde Heykel'le Setbaşı köprüsü arasında, caddenin kuzeyindeki işyerine taşındı.

Kitapçı dükkânı, kısa sürede Bursalı aydınların uğrak yeri ve bir kültür alışveriş merkezi haline geldi. Burada özellikle tıp kitapları başta olmak üzere yabancı yayınlar satışı yaptı.

1957'de Bursa'daki işyerini tasfiye ederek Ankara'ya taşındı. Orada da yine ağırlıklı

tıp kitaplarıyla yabancı yayınların satıldığı bir kitabeви açtı. Ölümüne değin kitabevinde çalışmayı sürdürdü.

6 Nisan 1983'te Ankara'da öldü.” (s. 1190)

Bu bilgiler ailesinden alınmış olmalı.

Gazeteci Musa Ataş, 1944 yılında yayımladığı *Bursa Kılavuzu* adlı kitabının 194 ve 195. sayfalarını kitapçılara ve kırtasiyecilere ayırır. İlk sayfada önce Ankara Kitabeви (Zeki Mumcu), ardından Akın Kitabeви (İhsan Şekercioğlu) yer alır. İkinci sayfada ise önce kâğıt ve kırtasiye malzemesinin satıldığı Şefik ve Nazmi Kâğıtçıbaşı, sonra Ali Haydar Kitabeви ve Esat Seltün'ün Okullar Pazarı ya da Okullar Kitabeви yer alır. O yıllarda Bursa'da beş kitabeви ve kırtasiye vardır.

Musa Ataş kitabında Zeki Mumcu'nun Ankara Kitabevinin 1934'te açıldığı, ilk yerinin Ulu Camii'nin karşısında “küçük ve mütevazi bir müessese” olduğunu, “halktan ve mektepli gençlerden gördüğü rağbet” ile yeni binaya taşındığını yazar. Ayrıca her dilde kitap satıldığını ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın kitaplarını sattığını ve kırtasiye malzemesi sattığını da sözlerine ekler.

Bursa Ansiklopedisinde yer alan bilgilerle Musa Ataş'ın kitabındaki bilgiler hemen hemen aynıdır.

Ulu Camii'nin karşısında denilerek geçilen kitabevinin tam yerini tespit edemedim. PTT'nin olduğu alanda mı, yoksa PTT'nin yanındaki İş Hanı'nın olduğu yerde mi? İkinci kitabevinin tam yeri biliniyor; Atatürk Heykeli'nden Setbaşı'na doğru giderken sol tarafta yer alan LC Waikiki ve Halit Mağazasının olduğu yer olduğunu düşünüyorum.

Kaynakları okumaya devam edelim.

Nezaket Özdemir, Zeki Mumcu'nun oğlu Ahmet Mumcu ile yaptığı mülakatı, 2009 yılında *Bursa'nın Anısal Tarihi* kitabında yayımlar. Ahmet Mumcu annesinin ve babasının aileleri hakkında ayrıntılı bilgi verdikten sonra (s.191-192) kitabeвиyle ilgili şunları söyler:

“(...) doğru dürüst bir kitapçı dükkânı yok. Bu konuya ilgisi var. ‘Ankara Kitabeви’ adıyla Bursa'nın ilk düzgün kitapçı dükkânını açmış. Bu ismi vermesinin nedeni Ankara'ya duyduğu hayranlık. Bursa'ya getirdiği yenilik, ilk defa yabancı dilde, İngilizce, Almanca, Fransızca dergiler getiriyor. Aydınlar babamın dükkânını adeta bir mahfel durumuna getiriyor. Öğretmenler için babamın dükkânı vazgeçilmez bir yer.” (s. 193)

Devam eder:

“(...) İkinci dünya savaşının iyice kızıştığı yıllarda. Atatürk Heykeli'nin karşısından, Setbaşı'na doğru olan köşedeki ikinci binayı satın almış babam. Yanında Şifa Eczanesi vardı. Dükkânı da apartmanın altında. Zamanın ölçülerine göre mükemmel bir dükkândı.” (s.194)

Hem Musa Ataş hem de Ahmet Mumcu kitabevinin Bursa'daki adının Ankara Kitabeви olduğunu söyler. Ancak fotoğrafta Zeki Mumcu Kitabeви olduğu yazılıdır. Deniz



Dalkılıç'ın gönderdiği ilânda ise Ankara Kitabevi olarak yazılı. Fotoğraf çekildikten sonra kitabevinin adı değişmiş olabilir.

Ahmet Mumcu mülâkatta kitabevinin içini tarif etmez. Ayrıca ne tarz kitapların satıldığı, iç düzenin nasıl olduğu konusunda bilgi yok. Kitabevinde çalışan kimse var mıydı? Varsa adı neydi? Daha birçok soru cevapsız kalıyor.

Ankara Yıllarıyla ilgili iki önemli kaynak vardır. Rifat N. Bali'nin derlediği, 2013 yılında yayımlanan "Türkiye'de Kitap Koleksiyoncuları ve Sahaflar" kitabında yer alan iki makale çok önemlidir. İlki Ahmet Yüksel-Ömer Türkoğlu "Ankara Kitapçılık Tarihi Üzerine Notlar-2" başlıklı makalesidir.

"Ahmet- Peki bir de Bulvar Pasajı'nda Zeki Mumcu Kitabevi vardı, değil mi?"

Aydın Sami- Evet, pasaja eczanenin yanından girince, sağda kuyumcunun yanında idi, Zeki Bey'in dükkânı. Bursa'da çok eskiden beri kitapçı imiş. Çocukları Ahmet Mumcu ile Mehmet Mumcu liseyi bitirince, onları üniversite okutmak için Ankara'ya taşınmış. Evlatlarının ikisi de hukukçu oldu. Pasajda kitaplar da bulundurmaya başladı. Ben 1963'te kitap dağıtımına başladığımda, kendisiyle konuştum, elimdeki çeşitlerden vermek için 'Bu iki gözü sana ayırıyorum, istediğin kitapları buraya koyarız. Elemanların kontrol etsinler. Eksilenlerin kitapları gönder, satılanın parasını da ayda bir gel al' dedi." (s. 502-503)

İkinci kaynak Sami Önal'ın "Ankara Kitapçılık Tarihi Üzerine Derkenâr: Ankara Sahafları ve Kitapçıları Üzerine Bölük Pörçük Anılar" makalesinde yer alır:

"(...) Bulvar Pasajı'ndaki Zeki Mumcu Kitabevi'ni ise daha önce Bursa'da kitapçılık ve yayıncılık yapmış olan Zeki Mumcu yönetiyordu. Zeki Bey özenli giyimi, uygarca davranışları müşterilerinin ilgisini çeken bir Cumhuriyet aydını idi. Kendisi olmadığı zamanlar dükkânında hukukçu oğullarından ya Ahmet ya da Mehmet Mumcu bulunurlardı. Günümüzde değerli bir hukuk tarihçisi olan Prof. Dr. Ahmet Mumcu o yıllar Ankara Hukuk Fakültesi'nde asistan, Mehmet ise aynı fakültede öğrenci idi." (s.603)

Bursa'nın ve Ankara'nın Kitapçılık Tarihi'nde önemli yeri olan Zeki Mumcu'nun ve sahibi olduğu kitabevi hakkında bilgi kırıntılarını bir araya getirdim. Araştırmaya devam edildikçe yeni bilgilere ulaşacağıma inanıyorum. Umut fakirin ekmeği.

KEŞİŞ VE DERVİŞ

Abdullah MOLLAOĞLU

Keşîş'ten önce balıkçılık yapıyordum. Tuzpazarı'ndaki eski ahşap dükkanların arasında derme çatma bir tezgahım vardı.

Satacağım balıkları şehre çok da yakın olmayan bir kasabadan alıyordum. Sabah erken kalkıp atıma binince öğleye doğru kasabaya ulaşmış olurdum.

Yaşadığım şehir deniz kıyısında değildi. Sırtını ulu bir dağa dayamıştı. Sadece zirve dolaylarında beyaz renk vardı. Onun dışında dağ tamamen yeşil örtüyle kaplıydı. Bu yüzden en küçük bir esinti bile ormanın bütün kokularını şehre getirirdi. Köpüren yeşilliğin içinde kuruluş olan şehrimize pekala bir bahçe şehir de denilebilirdi.

Kasabaya gidiş yolunda aceleci davranmazdım. Pınarlara, ağaçlara, çiçeklere bakınırdım. Atıma karşı hissettiğim şefkat, yavaş ilerlememin bir başka sebebiydi. Taylık çağında alıp bakımıyla bizzat ilgilendiğim bu hayvanı yormak istemez, güzergah boyunca sık sık mola verirdim. Doru renkli atım taze otlar dolu bir su kenarında dolanırken bir köşeye çekilir, tütün sarardım. Tütün içerken bir yandan da atımı seyretmek hoşuma giderdi. Her akşam itinayla kaşağıladığım gövdesinin güneş altında parıldaması başlı başına bir güzellikti.

Benim gittiğim istikametın tersine giden insanlarla karşılaştığımda kimi yürüten kimiye atının veya eşeğinin tergisinde sabah mahmurluğu içinde esneyen bu yolculara selam verirdim. Sıklıkla karşılaştığım kişilere ayrıca gülümserdim. Onları geride bıraktıktan sonra neşem yerindeyse ılık da çalardım. Böylece bir başkasına çok uzun ve sıkıcı gelebilecek mesafeyi keyif alarak tamamlardım.

Kasabaya vardığımda ilk önce iskeleye giderdim. İskele, duvarları beyaz badanalı kasaba evlerinden biraz uzaktaydı. Balıkçı teknelerini çoğunlukla hazır bulurdum. Bazı günler balıkçılardan önce geldiğim olurdu. Öyle zamanlarda sırtımı bir babaya dayardım. Atımı da aynı babaya bağlardım. Bir süre denize bakıp leke halinde tekne görüntüsü arandıktan sonra şayet herhangi bir şeye rastlamazsam yavaş yavaş gevşemeye başladım. İskeleye bağlı duran ve tatlı tatlı sallanan kayıklara dönüp deniz havasını soluyarak şekerleme yapmanın tadına doyulmazdı.

Balıkçılar hep birlikte dönerlerdi. Arada attıkları naralar, tekneleri takip eden martıların çığlıklarına karışırdı. Hepsi birden savaştan dönen küçük bir donanmayı andırırdı.

İskelede bir ara kül rengi bir kediyle yakınlık kurdum. Beni öyle babaya dayanmış halde ne zaman görse teklifsizce yanıma sokulur, ayaklarımın etrafında dolanırdı. Başını okşayınca gözlerini yumardı. Balıkçı barınaklarının yanında yaşayan bütün kediler gibi semizdi. Sonra bir gün bu kedinin uzun süredir ortalıkta görünmediğini fark ettim. Öleceğini anlayan her kedi gibi ortadan kaybolup sakın bir köşeye çekilmiş olmalıydı.

Tekneler yanaşınca uzandığım yerden kalkardım. Balıkçıların hemen hepsi işlerinde ustalaşmış insanlardı. Tutulan balık çeşidi boldu. Ben daha çok çinekop alırdım. Aldığım balıkları yanımda getirdiğim iki meşin çuvala doldurup atın terkisine asardım.

Kasabaya gelirken gevşek davransam da dönüş yolunda işi sıkı tutar, yalnızca bir mola verirdim. Onda da fazla oyalanmazdım. Çünkü balıkları gün batmadan önce şehre ulaştırmam gerekirdi. Bazen atım mola yerinden ayrılmakta isteksizlik gösterirdi. O takdirde sağrısını hafifçe mahmuzlardım. Bununla birlikte yolun yokuş haline geldiği mevkilerde üstünden iner, yanında yürürken bazen terini silerdim.

Çarşıdaki tezgahıma varır varmaz balıkları satışa sunardım. Daimi müşterim çoktu. Bu yüzden tezgahımın önü kısa sürede taze deniz balığı almak isteyenlerle dolardı. Öyle ki bazı günler atımın teri kurumadan balık bitmiş olurdu.

Evim Şible'deydi. Ulucami'nin akşam ezanı hemen yakınındaki Orhan Camisi'ninkine karışırken tezgahı temizler, dürdüğüm çuvaları bağlayıp atıma atlardım. Ev ihtiyacı için yol üstündeki esnaftan yaptığım alışverişin ardından Irgandı Köprüsü'nün yolunu tutardım. Köprüden her geçişimde durup önce aşağıda akıp giden köpüklü dereye sonra da suyun kaynayıp geldiği Gökdere Vadisi'ne bakardım. Sık ağaçların arasında belli belirsiz dolaşan beyaz dumanlar seçilirdi. Vadinin mutlak yeşilliği karşısında büyülenmemek elde değildi. Bazen köprüden aşağıya sarkardım. Başımın ağırlığı öne gelince düşecekmiş gibi olurdu. Köprüyü bu deli suyun üzerine ters bir hilal şeklinde konduran mimara karşı içim saygıyla dolardı.

Akşam yemeğinin ardından kahvehaneye gider, arkadaşlarımla çay eşliğinde nargile içerdim. Anlatılan bir hikaye varsa onu da dinlerdim.

Kahvehane sonrası eve döndüğümde atım çoktan uyumuş olurdu. Hemen yatardım. Keşiş'i de uykuya çabuk daldığım böyle gecelerden birinde gördüm.

Bir mağaranın önünde duruyordu. Üzerinde siyah cübbe vardı. Saçları sakalı gibi uzundu. Orta boyluydu. Yüzü aydınlıktı ve gülümsüyordu. Kırk yaşında ya vardı ya yoktu.

"Aşk olsun!" diye selam verdi.

Sesi toktu. Ama bu toklukta bir tatlılık da vardı. Kim olduğu başlangıçta bilinmeyen ama görünümüyle karşısındaki insanda saygı uyandıran kişilerden olduğu anlaşılan bu adama karşı aynı şekilde gülümsüyor ve zayıf sesle:

"Merhaba." diyordum.

Benim zayıf merhabam onu keyiflendirmiş olmalıydı ki gülümsemesi yüzüne yayılıyordu.

"Yarın denizle vedalaş, buraya gel!"

Bunu söylerken az önce selam verdiği eliyle bir mağarayı işaret ediyordu. Tam da o anda mağaranın içinde aydınlık peyda oluyordu. Fakat aydınlığın parlaklığından mağara içinde ne olduğunu göremiyordum.

Uyandığımda henüz sabah olmamıştı. Ama kendimi uykumu almışçasına dinç hissettim. Bir süre yatakta kımıldamadan durdum. Rühayı zihnimde tekrar canlandırmak istediğimden uzun saçlı, uzun sakallı, siyah cübbeli adamın bütün hareketlerini hatırlamaya çalıştım.

Rüya, mağaranın içinin ışımasıyla bitiyordu. Sonrasını hatırlamıyordum.

Atımın yanına gittiğimde onu uyanık buldum. Ayağa kalkıp kulaklarını dikmişti. Havanın ağarmasını beklemedim ve hayvanı hazırlayıp çıktım. Şehir derin bir sessizlik içindeydi. Bazı camilerin pencerelerinde yakılan ilk kandillerin aydınlığı vardı.

Kasabaya ulaşana kadarki yol boyunca gördüğüm rüyanın ne manaya geldiğini anlamaya çalıştım. Etrafımdaki ağaçlara, arada bir üzerimden geçen kuşlara, çayırlara, yükseklerdeki kayalara, yol üzerindeki küçük derelere ve bazen de atımın kulaklarına baka baka devam ettirdiğim bu tabir çabasının sonunda vardığım sonuç şu oldu: O adam ya ölüm meleği ya da onun tarafından görevlendirilen bir başka melekti. Gösterdiği mağara da mezar anlamına geliyordu.

İstem dışı bir hareketle atımın yelesini okşadım. Hayvancağız durduk yere gelen bu merhamet ifadesine bir anlam verememişçesine başını salladı. Derin bir nefes alıp gökyüzünde tek başına uçmakta olan bir kuşa baktım. Hüzünlenmişim.

Sonra mağaranın içinden gelen aydınlığı hatırladım. Bu aydınlığın ölüm sonrasında başlanacağı bir işareti olabileceğini düşündüm. Öyle olunca biraz rahatladım.

Balıkları alıp şehre döndükten ve satışımı yaptıktan sonra eve dönerken düşünceler içindeydim. Irgandı Köprüsü'nden geçerken ne vadiye ne dereye baktım. Akşam da kahvehaneye çıkmadım.

Ölümü düşünmemiş biri değildim. Ölümün beni nerede yakalayacağı konusunda tahmin bile yürütmüştüm. Fakat bunlar sonuç itibariyle hayalden başka bir şey değildi. Oysa şimdi ölüm düşüncesi kendi isteğimin dışında gelip beni bulmuş ve üzerime çöreklenmiş haldeydi. Doğrusu bu hiç de hoş bir tecrübe değildi.

Ayağa kalkıp pencereyi açtım. Derin bir nefes alarak, iyice koyu gölgeler haline gelmiş olan bahçemdeki ağaçlara baktım.

Dışarıya bakmak içimi ferahlattı. Hepi topu bir defa görülen bir rüya yüzünden böylesi fikirlere kapılmanın yanlış olduğunu düşünmeye başladım. Eski yerime oturdum. Kahveye gidip arkadaşlarla oyalanabilirdim.

Hazırlanıp çıkacakken atımı henüz kaşağılamamış olduğumu hatırladım. Yanına gittiğimde hayvanımı ayakta, kulakları dikili halde buldum. Onun bu şekilde beklemekte oluşu beni yeniden işkillendirdi. Durduk yere böylesi bir tavır içine girmesini neye yoracağımı bilemedim.

Kaşağılama işini bitirip odaya döndüm. Gördüklerimin sıhhatini anlamamanın tek yolu rüyanın tekrar edip etmeyeceğini beklemekten geçebilirdi. Fakat emin değildim. Kafamın karışıklığı dağılmadığından kahveye gitmekten vazgeçtim.

Yatma vakti geldiğinde rüya görüp görmeyeceğimi merak ediyordum. Bunun yanında rüyanın ölümle ilgili olmasından dolayı içimde bir korku da hissetmekteydim.

Rüyam o gece tekrar etti. Aynı aydınlık yüzlü adam yine karşımda gülümsüyordu.

“Aşk olsun!” selamı karşısında sadece başımı eğerek karşılık veriyordum.

“Denizle vedalaşmamışsın! Yarın vedalaş! Sonra buraya gel!”

İlk rüyada olduğu gibi içi aydınlanan mağaraya bakıyor, titreyen bir sesle de soruyordum:

“Ama niye?”

Uzun saçlarının ve sakalının çerçevelediği gülümsemesini sürdürerek:

“Denizle vedalaş, buraya gel!” şeklinde cevap veriyordu.

Uyandığımda yine sabah olmamıştı. Başımı hareket ettirince terlediğimi ve yastığımın ıslandığını fark ettim. Kalkıp ahıra geçtim. Atım yine uyanıktı.

Yola çıkıp iskeleye vardığımda balıkçılar henüz gelmemişlerdi. Onların gelişini sırtımı babaya dayayarak bekledim. Yol boyunca aklımda sadece rüya düşüncesi olduğundan etrafıma bakamamıştım. Hiç mola vermediğimden atım da ter içinde kalmıştı. Rüyanın arka arkaya iki gece görülmesinin bir tesadüf olabileceğini düşünmek istiyordum. Bu kadar belirginleşen ölüm fikrinden hiç hoşlanmamıştım. Kıyıya yaklaşan balıkçıların sesleriyle kendime gelene kadar rüyamda gördüğüm adamın ne demek istediğini çözmeye çalıştım.

Eve dönünce içeriye girmeyip bahçede oturdum. Atım da ahırın penceresinden beni seyretti. İkide bir yere bakıyor ve birilerinin toprağı kazdıklarını, içine cenazemi koyduklarını hayal ediyordum. Mağaradan gelen aydınlığın bağışlanma anlamına

geleceğini düşününce içime ferahlık dolmuyor değildi. Bununla birlikte kendimi ölüme hazır hissetmediğimin de farkındaydım.

Üçüncü rüya en önemli rüya oldu. Keşiş yalancıkıtan kızmış gibi bir eda takınıp:

“Seni hâlâ yatakta görüyorum! Derhal buraya gel!” diyordu.

Bu defa daha cesaretliydim ve şunu sorabiliyordum:

“İyi ama nereye geleyim?”

Bu sorunun sonrasında, aydınlanan mağaranın içinde bir görüntü peyda oluyordu. Görüntünün ön planında bir kemer köprü, arka planında ise yeşillikler içinde bir vadi görünüyordu. Dikkatle baktığımda bu köprü'nün her gün gidiş gelişlerde kullandığım Irgandı Köprü'sü olduğunun ayırdına varıyordum. Arkadaki yeşillik de yine her geçişimde bakmaya doyamadığım Gökdere Vadisi olmalıydı.

“İşte geleceğin yol!”

İtiraz etmeyip:

“Peki.” diyordum. Çünkü bu adamın söylediği her söze itaat etmek istiyordum. Onun yumuşak ses tonu doğrudan kalbime hitap ediyordu. Sonra artık tabiliği büsbütün kabullenmiş bir ses tonuyla:

“Ne zaman geleyim?” diye soruyordum.

Keşiş, uyandıktan sonra yola çıkıp deniz kıyısına varmamı, suya son bir defa bakıp vedalaşmamı, şehre dönünce de üzerimdeki ağırlıklardan arınıp yola çıkmamı söylüyordu.

Uyandığımda vakit gece yarısıydı. Kafam allak bullaktı. Kalkıp su içtim. Sonra yatağıma oturup ne yapmam gerektiğini düşündüm.

Keşiş'in sözlerine uymak her şeyimi bırakıp gitmek anlamına gelecekti. Doğrusunu söylemek gerekirse gördüğüm üç rüyaya rağmen kendimde böylesi bir hareketin kararlılığını bulamıyordum.

İstihareye yatmaya karar verdim. İstihareye yatacak ve ondan çıkan sonuca göre hareket edecektim. Kalktım abdest alıp namaz kıldım. Sonra yatağıma uzanıp dua okudum. Duam biter bitmez dalmışım.

Keşiş rüyamda yine karşıma çıktı. Fakat bu defa solgun görünüyordu. Yüzünde alınmış insanların hüznü vardı.

Keşiş'in sitem dolu gözlerine daha fazla bakamadım. Çünkü üç gece boyunca arka arkaya görülen bir rüyanın artık istihare rehberliğine ihtiyacının olmadığını çok iyi biliyordum. Kendimi hiç bu kadar mahcup hissetmemiştim. Ellerimi yanaklarıma götürüp tırnaklarımı batırdım. Sıcak kan çeneme doğru süzüldü.

Uyandığımda da ellerim yanaklarımdaydı. Kalkıp yüzümü yıkadım. Artık Keşiş'in her sözüne uymam gerektiğini biliyordum.

Hemen yola çıktım. Yanıma çuval almamıştım. Ne de olsa dönüşte balık getirecek değildim.

Yol boyunca etrafıma keyifle baktım. Ağaçlar, derecikler, çiçekler ve gelip giden yolculara göz gezdirirken onları uzunca bir süre görmeyeceğimi düşünmekteydim.

İskelede varınca atımın eyerinden kayarak indim ve deniz kenarına yürüdüm. Suyu varınca ayakkabılarımı çıkarıp paçalarını sıvadım.

Ayaklarım kumun yumuşaklığına gömülürken ilk dalgayı bileklerimde hissettim. Birkaç adım daha attım. Serinlik bacaklarıma doğru yükseliyordu. Gidip gelen dalgalara baktım.

Deniz olanca lacivertliği içinde ufka uzanmaktaydı. Eğilip ellerimi suya soktum. Parmaklarımı oynatırken gülümsedim. Sonra doğrulup ellerimi yüzüme sürdüm.

Denizden çıkmadan önceki son hareketim sağ elimin işaret parmağını dilime dokundurmak oldu. Atıma binip dönüşe geçtiğimde deniz namına geride kalan dalga sesleriyle dilimdeki tuz tadıydı.

Şehre dönünce atımı en yakın arkadaşlarımdan birinin evinin önündeki ağaca bağladım. Denizle çabuk vedalaşmıştım. Fakat atımdan ayrılmak o kadar kolay olmadı. Atım ağaca bağlandıktan sonra kulaklarını dikip gözlerini uzun süre benden ayırmadı. İçim bir tuhaf olmuştu. Yeleğini okşadım ve başımı başına dayadım. Sonra parmaklarımı doru renginin üzerinde gezdirdim. Sıcaklığını alnımda hissettiğim hayvancık başını uysalca eğdi. Ayrılmadan önce akıtmasından öptüm.

Evimin kapısını ise açık bıraktım. Hatta kapanmasın diye önüne taş koydum.

Gökdere'ye ulaştığımda vakit öğle olmak üzereydi. Dere her zamanki gürlüğü içinde akıyordu. Bu defa Irgandı Köprüsü'nün üstünden değil altından geçecektim. Yürümeye başladıktan kısa süre sonra bir manolya ağacı gördüm. Bu ağacı nasıl olup da daha önce görmemiş olduğuma şaşırdım ve meyvelerinden birini koparıp gömleğimin cebine koydum. Sonra taşlara basarak dere yatağı boyunca yürümeye devam ettim.

Yol boyunca bana refakat eden Gökdere, bir süre sonra kayaların ve köpüren yeşilliğin içinde gözden kayboldu. Öyle olunca kayalara tırmanarak devam ettim. Yeşillik kısa sürede dört bir yanımı sarmıştı.

Yorulduğumda, zaman zaman karşıma çıkan ve muhtemelen Gökdere'ye kavuşmak üzere akmakta olan pınarların kenarında durup dinlendim. Pınarların oluşturduğu büvetlere rastladığımda da sularından içtim. Böyle anlarda aklıma balıkçı kasabası yolunda sevgili atımla birlikte verdiğimiz molalar geldi.

Yürüyüşüm sırasında, ürkek duruşlarıyla beni izleyen güzel gözlü geviklere, yakınımıdaki ağaçlara umursamadan konan kartal ve doğanlara, herhangi bir dalın üzerinden zıplaya zıplaya gelip bana bakmak için yarım bıraktığı geviş getirmesine geriye dönerken tekrar başlayan sincaplara, kayaların arasında bir görünüp bir kaybolan kertenkelelere mülklerine giren bir yabancının mahcubiyeti içinde gülümsüyordum.

Varacağım nokta konusunda herhangi bir harita bilgisine sahip değildim. Sadece

yürüyordum. Soluduğum hava dağa tırmandıkça tazeleşiyordu. Buna yol yorgunluğu da eklenince göz kapaklarım ağırlaşmaktaydı. Vakit akşam olmak üzereyken denk geldiğim bir pınarın yanında durup oturdum. Daha fazla direnemediğimden kıvrılıp elimi başımın altına koydum. Uzanır uzanmaz dalmışım.

“Aşk olsun!”

Keşiş’ti. Yüzü bu defa daha bir aydınlıktı. Selamını elimi göğsüme götürerek alıyordum. Üstüne gülümsüyordum.

“Hoşgeldin! Neden dışarıda yatıyorsun, geçsene hangâhına.”

O bunu söylerken, eliyle işaret ettiği yere bakıyordum. Bu sefer karşımda iki mağara bulunuyordu. Aydınlık, sol taraftaki mağaranın içinden gelmekteydi. Diğer mağaraysa karanlıktı.

“Senin meskenin budur.” derken gösterdiği sol taraftakiydi.

Gözümü açtığımda hava iyice kararmıştı. Üzerimi örtmeden uzandığımdan üşümüştüm. Ayağa kalkıp ısınma amacıyla kollarımı ovuştururken beş altı adım ötemde bir mağaranın olduğunu gördüm. Bu mağarayı uyumadan önce fark etmemiş olmama şaşırarakla beraber oraya doğru ilerledim.

Birkaç adım atınca türkek adımlarla yürüten bir kumrunun ayırdına vardım. Aramızda kısa bir mesafe kalınca havalandı.

Mağaranın girişi bir insan boyu yüksekliğindeydi. Genişti. Girmeden önce etrafa bakındıysam da rüyamda gösterilen ikinci mağarayı göremedim.

İçerisi zifiri karanlıktı. Havası ılıktı. Birkaç adım attıktan sonra gözlerimin karanlığa alışması için bekledim. Sonra ılık havanın verdiği gevşemeyle yere oturdum. Yer kuru ve kumluydu. Uykum yarım kaldığından hemen uzanıp kıvrıldım.

Keşiş yine rüyama geldi. Şimdiye kadar duyduğum en yumuşak ses tonuyla, sabah olunca yapılması gereken bazı işler olduğunu söylüyordu ve bunları nasıl yapmam gerektiğini anlatıyordu. Son olarak da:

“Suret tasvir et!” diyordu “Hayaline gelen yüzü duvara işle!”

Uyanınca mağaranın az ilerisinde bulunan ağacın yanına gidip dibini eşelemeye başladım. Keşiş öyle tarif etmişti.

Toprak altından somun boyunda bir kemik çıktı. Kemiğin bir insana mı yoksa hayvana mı ait olduğunu kestiremedim. Elime alıp parmaklarımla sıkıca kavradıktan sonra tekrar mağaraya girdim.

Keşiş, işe başlamadan önce sağ elimin işaret parmağını dilime değdirmemi sonra da duvara sürmemi söylemişti. Dediği gibi yaptım.

Parmağını duvardan geriye çektiğim anda hayalimde bir yüz belirdi!

Bu yüz tanıdığım birine ait değildi. Aydınlık bütün hatlarını ortaya çıkarıyordu. Buna

rağmen karşımdakinin ömrüm boyunca bir defa olsun karşılaştığım kişilerden olduğunu da söyleyemezdim.

Teni beyazdı. Gözlerinin rengini tam olarak seçemiyordum ama yeşil veya mavi olduklarını tahmin edebiliyordum. Saçları sarıya yakındı. Burnunun kemerli olduğu söylenebilirdi. Dudakları inceydi. Sağ yanağının üzerindeki gamzesi bir görünüp bir kayboluyordu.

İçimde, yaptığım işle ilgili bir sorgulama isteği duyumsamıyordum. Bildiğim tek şey Keşiş'in dediklerini itirazsız şekilde yerine getirmem gerektiği idi.

Yine de kemiği elime alıp duvara ilk darbeyi indirmeden önce bir tereddüt anı yaşadım. Tereddüt, yapacağım işe olan inanç eksikliğimden kaynaklanmıyordu. Bu, ilk defa girilen her işte insanın içinde duyabileceği türden bir histi.

Çocukken yağmurdan sonra oluşan çamurda küçük küçük adamlar yaptığım olmuştu. Bunlarda iki küçük nokta göz, gözlerin altındaki eğri çizgi ise ağız anlamına geliyordu. Daha fazla ayrıntıya girmezdim. Oysa mağaranın içinde, gözlerimin önünde belirmiş olan tanımadığım bir adamın çehresini duvara kazıma çabasına girişmiştim.

Derin bir nefes aldım. Sonra, gözlerimin önünde bu çehre olduğu halde, kemiğin sivri ucunu mağaranın duvarına vurdum.

Parmaklarımda hissettiğim kemiğin sertliğine ilk birkaç isabetsiz vuruşun ardından alıştır gibi oldum. Duvardan fırlayan küçük taş parçacıklarına ve toza da bir süre sonra aldırmamaya başladım. Aradaki ihtiyat mesafesini kapatıp duvara iyice yanaşım.

Akşama değin uğraştım. Kendimi yaptığım işe öyle kaptırmıştım ki acıkmış olduğumu bile fark etmedim. Hava kararmaya başlayıp mağaranın içindeki aydınlık azalıncaysa paydos ettim. Fakat gün boyu didinerek taş üzerinde ortaya çıkarmaya çalıştığım suretin, hayalimdekiyle uzaktan yakından alakası bulunmamaktaydı.

Kemiği mağaranın girişine bırakıp dışarıya çıktım. Karnım iyice acıkmıştı. O esnada ileride, ağaç gölgeliklerinin içinde bir çift gözün bana bakmakta olduğunu fark ettim. Bu, beyaz bir dağ geçisiydi.

Hayvanın hareketsiz durup sadece geviş getirdiğini görünce beraberimde getirmiş olduğum keşkülümü alıp yanına gittim. Keçi benden ürkmedi. Ondan sağıp içtiğim süt, dağdaki ilk gıdam oldu.

İkinci ve üçüncü günlerde ilk gün başlamış olduğum suretin üzerinde çalışmaya devam ettim. Ona daha güzel bir şekil vermeye çalıştım. Ancak yaptığım müdahaleler zaten eksikleri olan şekli büsbütün içinden çıkılmaz hale getirdi.

Dört ve beşinci günümü de aynı işe ayırdım. Fakat onca emeğin sonucunda ortaya çıkan suret hayalhanemdeki yüz değildi. Yeni bir çalışmaya başlamaya karar verdim. Bu defa sureti ilkinin karşısındaki duvara kakmaya başladım.

Bir haftalık mesainin ardından ortaya çıkan yeni suret öncekinden daha iyiydi. Ama bu da hayalimdeki yüz değildi.

Bütün bunlar olup biterken Keşiş kendi hayatından bahsetmeye başlamıştı. Bunu ilk defa yapıyordu. Anlattıklarından eskiden deniz kenarında bir barakasının olduğunu, bu barakanın az ilerisinde bir iskele bulunduğunu, daha da ileride balıkçı barınaklarının dizildiğini, kendisinin balıkçıların ağlarını tamir ettiğini, emeğinin karşılığında az miktarda para veya balık aldığını öğrendim. Keşiş'in de geçimini denizden sağlamış olduğunu öğrenmek beni mutlu etti.

Yaptığım işten de memnundum. Bu işi neden yapmam gerektiğini bilmemekle beraber böylesi bir soru sorma ihtiyacını da hissetmemekteydim. Her şey çok yalındı. Sabah erkenden kalkıyor ve vakit akşam oluncaya dek çalışıyordum. Ellerim de kemiğe artık iyice alışmıştı. Her geçen günle birlikte, çalıştığım yüzün ayrıntılarını bir önceki güne kıyasla daha belirgin şekilde ortaya çıkarmaya başlamıştım. Artık sureti duvarın daha derinine kazıyordum.

Bir zaman sonra, öğlenleri, kısa süreyle de olsa mola vermeye başladım. Karnımı yakın çevredeki ağaçlardan topladığım yabani meyveler ve zeytinle doyuruyordum. Yediğim zeytinlerin çekirdeklerini ise atmıyor, bir ağacın dibinde biriktiriyordum. Yaban keçisi de sektirmeksizin her akşam gelmekteydi.

İş bitiminde sırtımı mağara girişine dayıyordum. Buradan güneşin batışını seyrediyordum. Gurup kıvılcığının önünde duran ağaçların arasında mavimsi dumanlar dolayıyordu. Onları seyretmek gözlerimi dinlendirdiği gibi vücudumu da gevşetiyordu.

Bir gece Keşiş denizden nasıl ayrıldığını anlattı. Rüyasında çağrılmıştı. Bu çağrı sonrasında da evini terk etmişti. Denize tıpkı benim yaptığım gibi el sürerek veda etmişti. Bu vedanın ardından adına Haç Dağı denilen bir dağın yolunu tutmuştu. Söz ettiği dağın adını ilk defa duyuyordum. Söylediğine göre Haç Dağı benim yaşadığım şehre çok uzaktı.

Böylece gündüzleri büyük bir dikkatle mağara duvarının üzerinde çalışırken bir yandan da gece olduğunda Keşiş'in neler anlatacağını merak etmeye başladım.

Keşiş, yemyeşil yüce bir dağ olarak tasvir ettiği Haç Dağı'na çıktıktan sonra bir mağaraya girmiş ve hayalindeki yüzü mağaranın duvarına kakmaya başlamış.

"İlk günlerin sıkıntısı seni üzmesin. Ümitli ol!" dediğinde, onun da ilk zamanlar zorluk çektiğini anladım.

Ben de mağara duvarına hiç tanımadığım, görmediğim bir insanın yüzünü hak etmeye çalışıyordum. Bu yüzden Keşiş'e kendisinin kimin yüzü üzerinde çalışmış olduğunu sorma isteği duydum. Tam bunu dile getirecektim ki gülümsedi. Hemen ardından da rüya bitti.

Yıkanma ihtiyacımı mağaranın az ilerisindeki pınarın oluşturduğu büvette

karşılıyordum. Böylesi günlerden birinde, soyunurken gömleğimin cebindeki manolya çiçeğini fark ettim. Kurumuştur. Irgandı Köprüsü'nün yanındaki ağaçtan kopardığımı hatırladığım çiçeğin tohumlarını çıkardım. Sonra bu tohumları aralarında bir kulaç mesafe kalacak şekilde mağaranın önüne ekdim.

Günler geçiyordu. Mağarada dördüncü yüz üzerinde çalıştığım günün bitiminde zeytin çekirdeklerinin sayısını öğrenmek istedim. Onları bir ağacın dibinde biriktiriyordum. Saydım. Doksandokuz taneydiler. O akşam ay ışığının elverdiği ölçüde bu çekirdekleri ortalarından deldim. Sonra hepsini bir araya dizip tesbih haline getirdim.

Bu tesbihi elime alarak yaptığım kısa süreli öğle gezintilerinden birinde, mağaramın biraz yukarısındaki kayalığın içinde başka bir mağaranın olduğunu fark ettim. Heyecanla tırmanıp önüne gelince, mağara ağzının örümcek ağı ile kapatılmış olduğunu gördüm. İki adım atıp yaklaştım. Mağaranın içi karanlıktı. Hiçbir şey seçilmiyordu.

Dönüş yolunda ağaçlardan topladığım meyveleri yerken düşündüm. Bu mağara dağa çıktıktan sonra görmüş olduğum ilk rüyadaki diğer mağara olabilir.

Bu arada Keşiş rüyada anlatmaya devam ediyordu: Haç Dağı'ndaki mağarada çalıştığı günler arttıkça yaptığı tasvirler de çoğalmış. Öyle ki mağaranın içine doğru devam ettikçe içeriye gün ışığı gelmez olmuş. Ortam tamamen karanlıkmiş. Bu yüzden hayalindeki yüzü ezberden kakmaya başlamış. Yaptığı işi görmüyormuş. Sadece parmakları ile duvarı yöklayıp nereden devam edeceğine karar veriyormuş.

"Sen de öyle yap!" dediğinde ben de mağaranın ışık almayan duvarlarına ulaşmış bulunuyordum.

Taşa işlemekte olduğum yüz zaten hayalimde bütün ayrıntılarıyla mevcut bulunuyordu. Öyle ki sadece yıllarca beraber yaşanan bir kişinin çehresi bu derecede ayrıntıyla hatırlanabilirdi. Oysa benim bu kişiyle uzun veya kısa süreliğine paylaşılmış bir yaşamışlığım olmamıştı. Ayrıca aynı kişi benim yakın çevremdeki insanları da andırmıyordu. Ama bütün bu aykırı vaziyete rağmen o kişinin yüzü gamzesinin kıvrımına varıncaya dek hayalhanemde kayıtlı durumdaydı.

Başlangıçta karanlıkta çalışmak zor oldu. Aydınlıkta bile istediğim şekle güçlük sokabildiğim taş, karanlıktaki ilk günlerde hiç geçit vermiyordu. Kemiği her vuruşumun ardından parmaklarımla zemini yokladım. Bir sonraki vuruşu doğru yere yapabilmek için de ayrıca gayret sarf ettim. Çünkü duvarın yumuşaklığı, mağaranın içine doğru ilerledikçe yerini daha katı bir yüzeye bırakıyordu. Sanki güneş bir daha hiç doğmayacakmışcasına batmıştı. Yeryüzündeki bütün kandiller sönmüştü. Bir çukurun içinde gibiydim. Her şey koyu bir tülün gerisinde kalmıştı.

Karanlıkta çalışmaya başlamamın üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra yağmurlar yağmaya başladı. Yağış yaklaşık bir hafta sürdü. Koyu renkli bulutların toprağa yaklaştığı

böylesi günlerde mağaranın giriş kısmı bile karanlık oluyordu. Zaman zaman işe ara verip mağaranın ağzında oturarak yağmuru seyrediyordum. Ufuk bulutlarla kapanmıştı. Bu bulutların ardında doğup büyüdüğüm şehrin, o şehrin ardında da geçimimi sağladığım denizin olduğunu düşünüyordum. Fakat içimde şehri veya denizi özlediğime dair en ufak bir duygu da hissetmemekteydim.

Yağmurlu geçen o hafta boyunca mağaranın tavanından su sesi geldiği de oldu. Yağmur suyunun kayaların arasından sızarak bulabildiği boşluklarda biriktiğini, mağara duvarlarının nispeten yumuşak olmasının da bundan kaynaklanabileceğini düşündüm.

Derken yağmurların ardından bir hafta kadar bir süre geçti. Fakat karanlıkta yapmaya başladığım ilk tasviri bitirmeyi bir türlü başaramamıştım. Çok yavaş çalışmak zorunda kalıyordum. Siyahlık içinde nokta kadar olsun bir aklık görmek mümkün değildi. Bir ak nokta belki pek çok şeyi değiştirebilir ve her şey çok daha kolay olabilirdi.

Yüz organları arasında bir oransızlık olacağı endişesiyle sık sık durup tasvirin burnunu, dudaklarını, gözlerini yokluyordum. Adeta gözlerimin bütün işlevini parmaklarıma yüklemiştim. Hayal dünyam ile parmaklarımin arasında doğrudan bir hat kurulmuş gibiydi. Beynim artık çok uzaktaydı.

Bir gün kemiği yere koydum. Duvara yaklaştım ve alnımı tasvirin alnına dayadım. Parmaklarım yanaklarının üzerindeydi. Alnım duvardan gelen serinliği emerken bir süre öylece kaldım. O anda içimde, yapmakta olduğum tasviri görmek adına müthiş bir arzu hissettim. Bu yüzden gözlerimi iri iri açtım. Fakat karşımdaki katran rengin perdelerini bile ayıramadım.

Zaman geçiyordu. Karanlıkta didinip uğraşarak ortaya koyduğumun hayalimdeki yüz olduğundan emin değildim. Bununla birlikte çalışmaya devam ettim.

Uzun süre çalıştığım günlerde bazen dalyor, güneşin batmış olduğunu fark edemiyordum. Bazen ara verme ihtiyacı hissettiğimde dışarıda vaktin geceye yaklaştığını görüyor, kazınan karnımı yatıştırmak için en yakındaki ağaçlardan birkaç meyve koparıp yiyor, aklım işimde kaldığı için fazla zaman geçmeden tekrar içeriye giriyordum. Duvardaki tasvire parmak uçlarımla dokunup bir eksiklik hissedince ise çalışmaya yeniden başlıyordum.

Belli bir süre sonra, güneşe hiç çıkmamam gerektiğini düşünmeye başladım. Bütünıyla karanlığa yoğunlaşmalıydım. Ancak sürekli karanlığın ikliminde bulunarak rahat hareket edebilecektim. Arada bir karşıma çıkan güneş bu süreci engellemekten başka bir işe yaramıyor gibiydi.

Bir defasında yorgunluk ve uykusuzluktan bitkin hale düşünceye kadar çalıştım. Sonra gözlerimi birkaç saniyeliğine de olsa dinlendirmek için dirseğimi duvara dayadım. Başımı da avucumun içine aldım. Öyle yorulmuş olmalıym ki hemen içim geçti. İçim

geçince de bedenimi ayakta tutan denge bozuldu. Ne olduğunu anlayamadan yere devrildim. Devrilmenin şiddetiyle de başımı taşa çarptım.

Başım ağrıyordu. Mağarada kalmak istemediğimden dışarı çıktım. Güneş gözüme vurdu. Onun ışığını kesmek amacıyla elimi siper edinceyse parmak uçlarımdaki kanı fark ettim. Alnım kanıyordu. Başımı ellerime dayayıp oturdum ve gözlerimi kapattım. Alnımdaki zonklamaya rağmen yine içim geçti.

Gözlerimi uzun bir uykunun sonrasında açtım. Dikkatimi çeken ilk şey girişe ekmiş olduğum manolya tohumlarının filizleri oldu. Bu taze yeşillığe gülümseyerek bakarken kulaklarımda Keşiş'in sesi yankılandı:

“Yeterli. Yenisine başla!”

Bu sesi o anda mı yoksa uykuda gördüğüm rüya sırasında mı duymuş olduğumu algılayamadım. Elim alnıma götürdüm ve kurumuş kanı tırnaklarımla kazıdım. Kalkıp içeri girerek ikinci tasvire başladım.

Karanlıkta sabaha dek çalışıp duvarın dibinde sızdığım bir gecenin sonunda gelen Keşiş:

“Ölçülülüğü terk etme!” diye sesleniyordu.

Bunu duyduktan sonra doğrulup elimle yüzümü sildim. Karnımda müthiş bir açlık duygusu hissediyordum. Günlerdir mideme bir şey koymadığım da o an aklıma geldi. Kalkıp dışarıya çıktım. Yaban keçisi her zamanki ağacın dibinde durmuş bana bakıyordu. Sütünü keşkülüme sağıp içtikten sonra tekrar içeriye geçip çalışmak istedim. Fakat göz kapaklarımı açık tutmakta zorlanıyordum. Güneş de çıkmış, havayı tatlı tatlı ısıtmaya başlamıştı. Mağara girişine uzanıp kıvrıldım.

Günler geceleri izledi. Ardımda duvara oyulmuş tasvirler bırakarak mağaranın içine doğru ilerliyordum. Gerçi yaptığım tasvirlerin hiçbirini görmüyordum. Bazen bir tasvirin karşısında hiçbir şey yapmadan dakikalarca durduğum oluyordu. Böyle zamanlarda parmaklarımı tasvire bastırıyor, hayalimdeki çehreyi taşa hak etmiş olup olmadığımı doğrulatmaya çalışıyordum.

Bu arada rüyalarımın giren Keşiş yaşadıklarını aktarmaya devam ediyordu. Anlattığına bakılırsa mağaranın sonuna gelmek için çok çabalamıştı. Mağaranın sonunda yani en dipte karşısına çıkansa dümdüz bir duvar olmuştu. Keşiş bu duvara elindeki beyaz bir taş sürtmeye başlamıştı. Adeta duvar yüzeyini cilalıyormuş gibi olmuştu. Az denemeyecek uğraşının ardından yüzey pürüzsüz hale gelmişti. Adeta bir ayna olmuştu. Sonra dışarı çıkmış ve beklemeye başlamıştı. Bir gece yağmur sağanak halinde yağmıştı. O gecenin sabahında, tasvirleri ortaya çıkartmak için kullandığı kemiğini mağaranın önüne bırakmış ve içeriye girmişti. Yürümüş yürümüş ve nihayetinde en dibe varıp duvardaki aynanın karşısına geçmişti. Aynaya uzun uzun bakarken de tepeden tırnağa titremişti.

Bu bilgiyi alınca:

“Aynanın karşısında neden tepeden tırnağa titrediniz?” diye sordum. Fakat o cevap vermek yerine gülümsemesini sürdürdü.

Keşiş aynaya bakıp titredikten sonra geriye dönmüş ve mağaranın içinin aydınlanmış olduğunu görmüş. Bu aydınlık içinde, nice zamandır karanlıkta emek vererek duvara hak etmiş olduğu tasvirler de olanca görkemleriyle ortaya çıkmış. Keşiş her birine tek tek bakarak yürümüş ve mağaranın dışına çıkmış. Dışarıda, yere bırakmış olduğu kemiği alıp cebine koymuş ve mağaranın az ilerisindeki keçi yolunu takip ederek yukarıya doğru tırmanmaya başlamış. Uzun bir tırmanışın ardından dağın zirvesine ulaşmış. Zirveye çıkınca durmuş ve geriye dönmüş. Gördüğü manzara karşısında heyecandan dudakları titremiş. Çünkü kaç zaman önce veda ettiği deniz, ufuk çizgisi boyunca ıslıl ıslıl parlamaktaymış.

Anlatımını o gece tamamlamadı. Hikayenin devamı ertesi günkü rüyada geldi.

Denizle yüz yüze geldikten sonra tam aksi yöne dönmüş. Artık gideceği istikamet dağın arka tarafıymış. Dağın denize bakan yüzünü geride bırakıp kayalara tutuna tutuna aşağıya inmeye başlamış. Aylar süren bir yolculuğun ardından da üzerinde bulunmakta olduğum dağa ulaşmış. Bu seyahat boyunca bir kez olsun deniz görmemiş.

Keşiş’in benim bulunduğum dağa da gelmiş olduğunu öğrenmek heyecan vericiydi. Ona ardı ardına sorular sormak istiyordum. Dağa gelişinin ve yerleşmesinin ayrıntılarını öğrenmeliydim. Lakin daha önce benzerlerine karşılık bulamadığım için bu yönde yeni bir soru sormaya cesaret edemedim. Keşiş ise rüyanın sonunda:

“Çalış. Kanaviçe gibi işle hangâhı.” diyordu.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra yıkanmak için büvete gittim. Büvetin dibindeki beyaz taşları görünce iki bölüm halinde gördüğüm rüyayı hatırladım. Keşiş mağaranın sonundaki aynayı beyaz bir taş kullanarak ortaya çıkartmıştı. Bu yüzden taşların arasından en güzelini seçip aldım ve gömleğimin cebine koydum.

Mağaranın bir sonu olduğu bilgisini öğrendikten sonra çalışmalarım yeni bir anlam kazanmış oluyordu. Artık yaptığım işin bir sonunun olacağını biliyordum.

Beslenmemi ihmal etmiyordum. Fakat uyku süresini azaltmıştım. Arada mola veriyor, mağara ağzına çıkıp derin derin nefes alarak manolya fidanlarının büyüyüşlerini seyreliyordum. Sonra tekrar kemik ve taş seslerinin yankılandığı tasvirlerimin başına dönüyordum.

Bazı molalardaysa yürüyüş yapıyor, yakınımıdaki pınarın yanında bağdaş kuruyordum. Vahşi kuşlar çığlıklar atarak üzerimde kanat çırpıyordu. Su kenarına öbeklenmiş turuncu gelinciklerse küçük bir esintide sallanıyordu. Bense elimi uzatıp suya düşmüş yapraklarla oynuyor ardından Keşiş’in anlattıklarını tabir etmeye çalışıyordum.

İşe Keşiş'in de benim gibi bir dağa çağrılmış olduğunu düşünerek başlıyordum. O da denizi bırakıp bir mağaraya giriyordu. Zamanında kendisine nasıl seslenildiyse muhtemelen bana da şimdi o şekilde söz yöneltiyordu. Ben de onun gibi tanımadığım, görmediğim birinin yüzünü taşa hak etmeye çalışıyordum. Keşiş de bir balıkçı ağı tamircisi olduğuna göre büyük ihtimalle onun da bir heykelcilik geçmişi bulunmuyordu. Bana kimin çehresini duvara işlemiş olduğunyuysa söylemiyor, gülümsemekle yetiniyordu. Nihayet mağaranın sonuna geliyor ve ortaya çıkan aynaya bakıyordu. Aynaya baktıktan sonra tepeden tırnağa titredğini ifade ediyordu. Titremesinin sebebi konusunda bilgi vermiyordu. Benim tasvirlerini yaptığım yüzün sahibinin kim olduğu noktasında da ketumluğunu devam ettiriyordu. Ardından zirveye çıkıp nicedir uzak kaldığı denizi görüyordu. Denizi gördükten sonraysa dağın arka yüzünden aşağıya inmeye başlıyordu. Uzun süren yolculuğu yaşadığım şehrin dağında sona eriyordu.

Bana da böyle olacaktı. İçimden bir ses böyle söylüyordu. Vakti zamanı geldiğinde mağaranın sonuna ulaşacaktım. Mağaranın dibinde benim de karşıma bir ayna çıkacaktı. Bu aynaya bakarken muhtemelen ben de tepeden tırnağa titreyecektim. Çünkü uzun zamandır toz toprak içinde çalışmış olduğumdan kendi yüzüm de başkalaşmış olacaktı. Sonra zirveye tırmanıp nicedir ayrı kaldığım denize bakacaktım. Ardından dağın arka yüzüne inecek ve bir başka coğrafyaya gitmek üzere yola koyulacaktım.

Bu çıkarıma vardığım günün ardından gelen üç gece boyunca Keşiş rüyama girmedi. Ne yapacağımı bilemedim. Birinci gece gelmemesini normal karşılayabilirdim. Çünkü bu durumda alt tarafı bir gece gelmemiş oluyordu. Ancak ikinci ve üçüncü geceyi de rüyasız geçirince bir aksilik olduğunu düşünmeye başladım.

Keşiş'ten ayrı geçen üç gün boyunca kendimi çok yalnız hissettim. Ağaçların, çiçeklerin, pınarın, kuşların ve geyiklerin ortasında aciz bir varlık gibi kalakaldım. Zeytin çekirdeklerinden yaptığım tesbihimi parmaklarımın arasında tutmakla birlikte taşlarını çekmiyordum. Bacaklarımı karnıma çekip çenemi dizime dayıyordum. Suya bakıyor ve Keşiş'in çehresini gözümün önünde canlandırıyordum.

Keşiş'in başına bir şey gelmiş olabileceği ihtimalini aklıma gelir gelmez saçma buldum. Fakat bunca zamandır sektirmeden rüyama geldikten sonra birdenbire elini ağrını çekmesinin de bir anlamının olması gerektiğini düşünüyordum.

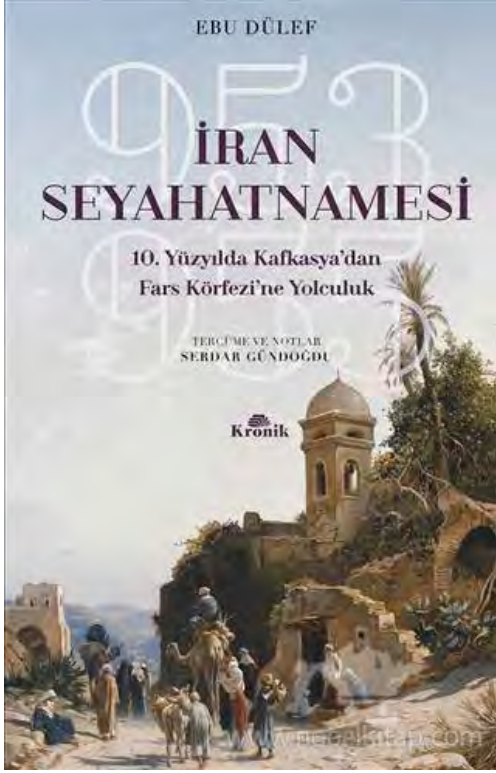
(devam edecek)

İRAN SEYAHATNAMESİ

Zafer SARAÇ

İran coğrafyası geçmişten günümüze Türk Tarihi için önemli sahalardan birisi olmuştur. İran'da birçok Türk devleti kurulmuş, Asya'nın derinliklerinden Avrupa ve Afrika'ya doğru uzanan göç dalgalarıyla hareketlenen Türk kitleleri, kadim İran coğrafyasının meydana getirdiği bu köprüden geçmiştir. Fakat Türk tarihi için önemi bu kadar bariz olan İran ve bu coğrafyayla ilişkili unsurların ülkemizde tam manasıyla tanındığını söylemek güçtür. İran'a ait bilinmezlerin giderilmesi Türk tarihini netleştirmek manasına geleceğinden, bu kadim coğrafyanın bilimsel yayınlarla deşifre edilmesi ve akademik camia için daha görünür kılınması zaruridir. Bu yazımızda ele alacağımız eser ise İran'ı merkeze alan, çeşitli dillere çevrilmesine karşın Türkçe'ye yeni kazandırılmış olan, İran coğrafyasının bin yıl önceki halini daha şeffaf hale getiren, Ebu Dülef'in seyahat notlarını içeren eseridir.

Çok yönlü bilimsel kişiliğiyle dikkat çeken edebiyatçı, tabiat bilimci, coğrafyacı Ebu Dülef'in önemli yönlerinden birisi de seyyahlıktır. Ortaçağda seyahat pek az kimseye nasip olmakla beraber seyyah gördüklerini yazıyorsa şekilsel seyahat evirilerek, kelimelerle bezenmiş detaylı bir izahata dönüşebilmektedir. Seyyah Ebu Dülef 10. yüzyılda dönemin önemli devletlerinden Samaniler'in hizmetinde bulunan üst düzey bir bürokrattır. Gerek ilim uğruna gerekse de görevi gereği çıkmış olduğu seyahatlerinde kalemini oynatması



onun 10. yüzyıldan 21. yüzyıla eşsiz eserlerini mektup misali yollamasına neden olmuştur. Zaten eserin yazılış amacını şu şekilde belirtmiştir: “Tüm gözlemlerimin bulunduğu bir risaleyi yazıp siz saygıdeğerlere bilginiz artsın diye, yeryüzünde seyahat yapmayanlar da aydınlansın diye ithaf ediyorum. (s.59)”

EbuDülef’inseyahatnotlarıTürkiye’de gerektiği kadar ilgi görmemesine rağmen yabancı araştırmacıların üst düzey ilgisine şayandır. Bu araştırmacıların başında Rus oryantalist Vladimir Minorsky gelmektedir. Seyahatname onun çevirisinin girişinde kullandığı önsöz kısmıyla başlamaktadır. Minorski’nin önsözüne, Erkan Göksu’nun takdim yazısı, çevirmen Serdar Gündoğdu’nun önsözü eklenince, eser muazzam bir hazırlık safhasıyla okuru konuya fazlasıyla

ısındırmaktadır. Hazırlık safhasından sonra okuru iyice konunun merkezine çeken giriş kısmıyla, seyahatin ana anlatısı artık okur için daha manidar bir konuma gelmektedir. Örneğin giriş kısmında dönemin anlatıldığı kaynak eserler mercek altına alınarak Ebu Dülef’in seyahatnamesinin bu eserlerin rehberliğiyle açıklanacağı bilgisi verilmektedir. Seyahatnamenin çağdaşı olan bu eserlerin takdim edilmesi okura Ebu Dülef’in kitabını benzerleriyle kıyaslama olanağı sağladığı gibi gerçeğe ulaşma serüveni açısından gayet makul bir bilimsel yaklaşımdır. Sonrasında her seyahatnamenin kâğıda döküldüğü dönemin şartları ve seyyahın hayatı gibi kriterlerin çizgisinde yapılan yorum ve tespitler eşliğinde ortaya konan bilgi sunumu seyahat notlarını iyi bir şekilde tamamlamaktadır.¹

Ebu Dülef’in hikayesi, seyahatnamesine ait risalenin Horasan’da Zeki Velidi Togan ve Abdülkadir İnan tarafından hazine misali bulunmasıyla başlamıştır. Aslında eserin ilk risalesi Yakut el-Hamevi’nin Mu’cemu’l-Buldan eserinde yer almaktadır. İsmi geçen eserde ikinci risaleden de bazı kısımlar iktibas edilmiştir. 1922 yılında Togan tarafından Meşhed’de bulunan ikinci risale ile seyahat notları tam manasıyla netlik kazanmıştır. Her

iki risalenin karşılaştırılması, ikinci risaleye dair akademik analizler Minorsky tarafından gayet detaylı bir şekilde yapılmıştır. Eserin başında bulunan Minorski'nin önsözündeki bu kısımlar ihtisas sahibi okur için gayet ufuk açıcıdır. Fakat sadece okumak kastıyla hareket eden, bilimsel arka planı anlamak düşüncesi olmayan, okur kitlesi için sıkıcı olması muhtemeldir. Sonuçta eserin Serdar Gündoğdu tarafından hazırlanan yüksek lisans tezi olması münasebetiyle akademik bir vizyon ortaya koyması zarureti vardır.

Ebu Dülef, yazımıza konu olan seyahatini 10.yüzyılda 953-955 yılları arasında yapmıştır. İran coğrafyası içinde başlayan yolculuğuyla Ebu Dülef önce Kafkaslar'a uzanmış, sonra tekrar İran bölgesine yönelmiş, Hazar Denizi'nin güney bölgelerinde gezindikten sonra, daha güneye Basra Körfezi'ne inmiştir. Gezdiği yerlerdeki merkezi yerleşim alanlarını özellikle belirtmiş, ele aldığı bölgede gözüne takılan o yerin siyasi, iktisadi, idari ve sosyo-kültürel yapısını aşikâr edecek önemli verileri okuyucusuyla paylaşmıştır. Genelde her bir bölgeye ayrı bölüm açmış, 72 rakamsal başlıkla eserini şekillendirmiştir. Şehir, yer ve bölge isimlerinin verilmesi, toponomi² ilminin araştırma sahasına katkı yapacağı açıktır. Ayrıca İran'ın tarihi coğrafyasının deşifre edilmesinde eserin önemli görevi ifa edeceğine şüphe yoktur.

Ebu Dülef'in anlatısının ana eksenini ise ele alınan bölgenin doğal kaynaklarına, zenginliklerine ve florasına (bitki örtüsü) yönelmektedir. Bu anlatım tarzı onun ilgi alanlarının bariz bir yansımasıdır. Zira Ebu Dülef'in tabiat bilimlerine ilgisi vardır. Bu nedenle ziyaret edilen bölgelerde bitki örtüsü, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri genelde es geçilmemektedir. Bitkilere ilişkin abartılı tedavi edici bilgilerin başka seyahatnamelerde olmadığı kadar paylaşılması ise cazip bir farklılıktır. Örneğin er-Ran şehri tanıtılırken verilen bilgiler ilginçtir: *“Bu şehirde bir çay vardır ki onun suyundan içen böbrek hastalığına yakalanmaz. Yine bu şehirde bir çeşit bitki vardır ki insan onu yanına aldığında bayılacak kadar çok gülüyor. O bitkinin bir parçası tümü elden düştüğünde o insanı hüznün basıp ağlamaya başlıyor. (s.65)”* Bu yüzden seyahatnamede verilen bilgiler jeoloji ve botanik biliminin bin yıl önceki algısı için yer yer önemli olabilmektedir.

Eserin akademik vizyonunun seyahatnamedeki yansıması ise bazen bir sayfanın tamamını kapsayacak şekilde yapılan notlandırmalardır. Bunun akademik bir zorunluluk olduğu gerçektir. Fakat günümüz okuruna kimi zaman sevimsiz gelebilmektedir. Oysaki yapılan açıklama ve notlandırma olmaksızın yazılanlar dayanaksız kalabilir ya da Ebu Dülef tarafından verilen bilgiler farklı yorumlanabilir. Yine eldeki her bilginin doğrulanması, notlarda verilen seyahatnamenin çağdaşı olan eserlerdeki bilgiler

vasıtasıyla sağlanmaktadır. Çünkü Ebu Dülef bazen anlatımı etkili kılmak adına abartılı bir şekilde rivayetleri kendisine çok muteber bilgilermiş gibi dayanak almaktadır. Halbuki bilimsel yaklaşım ise bilgiye şüpheyle yaklaşmayı ve doğru bilgiye ulaşmak için başka kaynakları (zengin bir kaynakçanın kullanıldığı eserde istifade edilen kaynakların dökümünden anlaşılmaktadır) süzgeç olarak kullanmayı öğütlemektedir. Bu noktada eserin sadece çeviri olmadığı aynı zamanda iyi bir araştırma olduğu ortaya çıkmaktadır.

Seyahatnamenin çevirisinin gayet iyi yapıldığına şüphe yoktur. Genel okur kitlesini zorlayacak anlatımı güçleştirecek tabir, ifade ve terminolojiye yer verilmemiş, açık sade bir dille kaleme alınmıştır. Güzel cezbedici bir kapakla, seyahatnameye ait orijinal resimlerle, seyahati aşikâr eden, soru işaretlerini silen, detaylı haritalarla çevirmen okuruna azami derecede yardımcı olmuştur. Ek olarak eserin sonunda başka seyahatnamelerde pek rastlanılmayan “*yerlerin özellikleri*” başlığı altındaki bir bölümle çevirmen ilgili bölgelerin ön plana çıkan özelliklerini farklı başlıklar altında tasnif etmiş ve özelliğin görüldüğü şehir isimlerini vermiştir.³ Bu ise akademik yönelimi olan okur kitlesi için müstesna bir kolaylık olmuştur.

Sonuç olarak İran tarihi ve coğrafyası için kıymetli bir kaynak dilimize kazandırılmıştır. Kendi tarihimizi, özellikle Anadolu’nun burnunun dibinde uzun yıllar Türkleri misafir etmiş ve halen misafir etmekte olan bir coğrafyayı Batılı kaynaklardan okumak acıdır. Türk kültüründen uzak yabancıların bizi bize anlatmalarıyla muhatap olmamak için bahis olunan eser gibi Türkçe kaynak kitapların artması gerekmektedir. Bu sayede Anadolu’nun güzide şehirleri Erzurum, Konya, Erzincan ve Kayseri gibi medeniyetimize yataklık eden Hamedan, Rey, Nişabur ve İsfahan da layıkıyla tanınıp bilinecektir. Türk kültür izlerinin bulunduğu her coğrafyayı özümsememiz adına eserin tarihimize, araştırmacılara hizmet edeceğine şüphe yoktur.

1. Önsözler, sunuş ve giriş kısmı eserin sayfa ağırlığının hemen hemen yarısına yaklaşmaktadır. 142 sayfalık eserin ilk 58 sayfasına tekabül etmektedir.

2. Yer isimleriyle ilgili bilim dalı.

3. Örneğin Sanat Ürünleri başlığı altında, Kumaş: Taberistan, Havlu: Simnan- Taberistan, İpek: Cürcan Simnan, Kokular: Bestam-Taberistan, Dokumalar: Rey Şarap: Bestam

KRİSTİNA

Mahmut DEMİRER

Yarın sabah erken vakitte
Tam da gün doğarken hatta
Karşı kıyıya giden ilk vapura gel yeniden
Sanki ilk kez karşılaşıyoruz gibi yapalım
Tanışalım yeni baştan seninle
Yeniden benzeşelim birden
Kristina

Şu dünyaya bir kez gelinir demelere inat
Yarın, hatta her gün, her sabah
Yeniden bekleyeyim vapurda seni
Rüzgar dağıtsın saçlarını bir daha, bir daha
Uzaktan birleşsin gözlerimiz
İki yabancı göz gibi
Kristina

Kristina
Karşı kıyıya giden ilk vapura gel yeniden
Her şeye bir kez daha başlayalım
Sanki ilk kez karşılaşıyoruz gibi yapalım
Sen ve ben
İkimiz
Uzaktan birbirlerini görsün gözlerimiz
O küçük ayrılıklar hiç yaşanmamış
O kocaman acılar hiç tadılmamış gibi
Kristina

AŞK VE TESELLİ
Selçuk KÜPÇÜK
188 sayfa
Kopernik Kitap

Türk modernleşmesinin ortaya çıkardığı arızî durumları müzik hareketleri ve isimler üzerinden çözümlemeye çalışan kitap, Neşet Ertaş'tan Orhan Gencebay'a, Cem Karaca'dan Sezen Aksu'ya, Bülent Ortaçgil'den Ahmet Kaya'ya, Erkan Oğur'dan Cengiz Kurtoğlu'na, Bergen'den Gündoğar'a kadar ses evrenimizin estetik haritasında farklı adreslere ulaşarak Türkiye'nin geçirdiği dönüşümlerin öyküsünü anlatıyor.

Bu öykü kimi zaman sosyolojinin hareketliliği ile senkronik ilişki kurup, geleneğe ait belleği sazının tellerinde saklayan âşık'ın/ozan'ın kente taşınmasına kimi zaman da etnik kimlik arayışlarıyla beraber müziğin Karadeniz vadilerinde kendisine yol bulma macerasına uzanıyor. Yine kimi zaman adeta ülkesinin yorgun tarihine şarkı söyler gibi duygulu mizacının bütün kıvrımlarını tamburunun perdelerinde gezdiren Cemil Bey'e ve kimi zaman da Anadolu insanının türkülerini derleyip kaybolmasını engelleyen Kütahyalı rahip Gomidas'ın memleketini susarak hüznü terk edişine, Orta Asya avazlarının Türkiye'deki tarihsel geçmişine yol alıyor.

Bu çalışma, Neşet Ertaş ile Portekiz'in Fado müziğini modern zamanlara taşıyan Madreus'un aynı aşkla yanıp, azdan çok anlayabilmenin görkemli sessizliğinde nasıl teselli bulduklarını gözler önüne seriyor.





Kaset klimalarda yeni teknoloji Samsung 360 Kaset Klima

Samsung 360 Kaset Klima, iF Design ödüllü dairesel tasarımıyla geleneksel kaset klimalara göre havayı daha homojen olarak dağıtır, odanın her köşesinin eşit sıcaklıkta olmasını sağlar ve kanatsız yapısıyla soğuk cereyan oluşmasını engeller. Bütün bunları yaparken de minimalist tasarımıyla yaşam alanlarınıza estetik katar.



SAMSUNG

Ürüne ait videoyu izlemek için lütfen QR kodu okutunuz.
Ayrıntılı bilgi için 0212 336 03 50'yi arayabilirsiniz.

* Genel 4 yöne üfleme kaset tipi cihazlara kıyasla yapılan testlere göre 9,3 m çapındaki alan içerisinde sıcaklık farkı 0,60°C'den azdır.



Kemeralı Mah. Yunus Emre Cad.
Leylak Sitesi A Blok No:65/A Melikgazi / KAYSERİ

Tel: 0352 503 80 28

www.sammuhendislik.com.tr